

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Plzeň 2023

Pavla Kodýdková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Poslání neziskového sektoru v současné společnosti

Předkládá: Pavla Kodýdková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavla KODÝDKOVÁ**
Osobní číslo: **R21N0025P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **Poslání neziskového sektoru v současné společnosti**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Osnova:

- Úvod
- Vývoj neziskového sektoru
- Charakteristika neziskové organizace
- Druhy neziskových organizací
- Financování neziskových organizací v České republice
- Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost – M. Krechovská, P. Hejduková, D. Hommerová
- Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky – A. Pelikánová
- Ekonomika neziskové organizace – J. Stejskal
- Ekonomika a financování neziskových organizací – P. Boukal
- Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení – J. Rekořík
- Na penězích záleží: české neziskové organizace v 21. století – J. Špalek a kol.

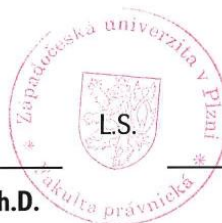
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. srpna 2022

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma “Poslání neziskového sektoru v současné společnosti” zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň 2023

Podpis

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. Za kontrolu práce a poskytnutí odborné pomoci při jejím zpracování.

Také bych ráda poděkovala mé rodině a mému příteli Honzovi za podporu v psaní diplomové práce, resp. za podporu v celém studiu.

Obsah

1	Úvod	1
2	Neziskový sektor.....	3
2.1	<i>Právní úprava neziskového sektoru v České republice</i>	3
2.2	<i>Jak se liší ziskový a neziskový sektor?</i>	3
2.2.1	<i>Občanský sektor</i>	5
2.3	<i>Historie neziskového sektoru</i>	5
2.3.1	<i>13. století</i>	5
2.3.2	<i>16. století</i>	6
2.3.3	<i>18. století</i>	6
2.3.4	<i>20. století</i>	7
2.3.5	<i>Historie v letech 1918 až 1989</i>	7
3	Nezisková organizace.....	11
3.1	<i>Definice</i>	11
3.2	<i>Charakteristické znaky</i>	12
3.3	<i>Právní úprava neziskových organizací</i>	12
3.4	<i>Druhy neziskových organizací</i>	13
3.5	<i>Státní neziskové organizace</i>	14
3.5.1	<i>Příspěvkové organizace</i>	14
3.5.2	<i>Organizační složky státu</i>	15
3.6	<i>Nestátní neziskové organizace</i>	16
3.6.1	<i>Nadace a nadační fondy</i>	16
3.6.2	<i>Spolky</i>	19
3.6.3	<i>Obecně prospěšné společnosti</i>	20
3.6.4	<i>Ústav</i>	21
3.7	<i>Ostatní nestátní neziskové organizace</i>	23
3.7.1	<i>Círky, náboženské společnosti a církevní právnické osoby</i>	23
3.7.2	<i>Politické strany a politická hnutí</i>	25
3.7.3	<i>Honební společenstvo</i>	27
3.7.4	<i>Veřejné vysoké školy</i>	29
3.7.5	<i>Sociální družstvo</i>	29
4	Financování a ekonomika neziskových organizací.....	31
4.1	<i>Principy financování neziskových organizací</i>	31
4.1.1	<i>Fundraising</i>	32
4.2	<i>Daňové úlevy neziskových organizací</i>	35
4.3	<i>Způsoby financování</i>	37

4.4	<i>Finanční zdroje neziskových organizací</i>	39
4.4.1	<i>Vlastní zdroje</i>	39
4.4.2	<i>Cizí zdroje</i>	41
4.4.3	<i>Potenciální zdroje</i>	41
4.5	<i>Finanční plánování v nestátních neziskových organizacích</i>	45
4.5.1	<i>Finanční plán</i>	46
4.5.2	<i>Rozpočet organizace</i>	47
5	<i>Dobrovolnictví</i>	48
5.1	<i>Definice dobrovolnictví</i>	48
5.2	<i>Typické oblasti dobrovolnické práce</i>	50
5.3	<i>Výhody a nevýhody dobrovolnictví z pohledu neziskové organizace</i>	50
6	<i>Český červený kříž</i>	52
6.1	<i>Definice</i>	52
6.2	<i>Působnost ČČK</i>	52
6.3	<i>Principy</i>	52
6.3.1	<i>Znak Českého červeného kříže</i>	53
6.4	<i>Statistika</i>	54
6.5	<i>Organizační struktura</i>	54
6.6	<i>Orgány ČČK</i>	54
6.6.1	<i>Orgány Oblastních spolků ČČK</i>	54
6.6.2	<i>Orgány Místních skupin ČČK</i>	55
6.7	<i>Právní osobnost</i>	55
6.8	<i>Jednání za ČČK a OS ČČK</i>	55
6.8.1	<i>Schéma organizační struktury ČČK</i>	56
6.9	<i>Stanovy ČČK</i>	56
6.10	<i>Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce</i>	56
6.10.1	<i>Mezinárodní výbor Červeného kříže</i>	57
6.10.2	<i>Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce</i> 57	
6.10.3	<i>Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce</i>	58
6.10.4	<i>Ocenění</i>	58
6.11	<i>Historie ČČK a ČSČK</i>	63
6.11.1	<i>Ženevské úmluvy</i>	63
6.11.2	<i>Poslání</i>	64
6.11.3	<i>České země</i>	64
6.11.4	<i>Meziválečné období</i>	66
6.11.5	<i>Komunistický režim</i>	67
6.11.6	<i>Po roce 1989</i>	70
6.11.7	<i>Vznik Českého červeného kříže</i>	71

7	Závěr.....	73
8	Resumé	75
9	Zdroje.....	76
9.1	<i>Použitá literatura</i>	76
9.2	<i>Internetové zdroje</i>	77
9.3	<i>Legislativa</i>	78
9.4	<i>Obrázky</i>	78

1 Úvod

Úvodem lze říci, že neziskový sektor se považuje za důležitou součást nejen ekonomického, ale i politického prostředí každé vyspělé země a zároveň je přirozenou součástí každé společnosti.¹

Za primární poslání neziskového sektoru můžeme považovat naplňování předem stanoveného veřejně prospěšného účelu.

Tuto práci jsem rozdělila na několik částí. V úvodu práce se nejprve zaměřuji na právní úpravu neziskového sektoru v České republice, a to jak obecně, tak více specificky u jednotlivých neziskových organizací. Uvádím zde několik příkladů platných zákonů, i zákonů již zrušených. Také se na úvod do problematiky tématu práce věnuji rozlišení ziskového a neziskového sektoru.

Nezanedbatelnou část diplomové práce tvoří historie neziskového sektoru, a to z toho důvodu, že i přes to, že práce má pojednávat o neziskovém sektoru v současnosti, důležité je znát i vývoj a vlivy, které na neziskový sektor působily v minulosti a utvořily ho do podoby, v jaké ho můžeme znát dnes. V historii se více zaměřuji na tu novodobou, tedy historii týkající se neziskového sektoru v letech 1918 – 1989.

Další část diplomové práce je věnována samotnému pojmu „nezisková organizace“, a to konkrétně definici, charakteristickým znakům apod.

Ve stěžejní kapitole této práce se zabírám jednotlivými druhy neziskových organizací. Podrobněji se zabývám dělením vytvořeným Radou vlády pro nestátní neziskové organizace, tedy dělením na státní neziskové organizace (příspěvkové organizace a organizační složky státu) a na nestátní neziskové organizace (nadace, nadační fondy, spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy a ostatní nestátní neziskové organizace jako jsou církve, náboženské společnosti a církevní právnické osoby, politické strany a politická hnutí, honební společenstva, veřejné vysoké školy nebo sociální družstva).

---

¹ PAŘÍZKOVÁ, Ivana, Eva TOMÁŠKOVÁ, Richard Bartes a Romana BUZKOVÁ. *Právní a ekonomické aspekty financování neziskových organizací*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018, 202 s. Spisy Masarykovy univerzity, Edice Scientia: řada teoretická, 643. ISBN 978-80-210-9154-2 (brož.).

Další velká kapitola je věnovaná financování a ekonomice neziskových organizací.

V poslední části diplomové práce rozebírám společnost Český červený kříž. Podrobně se věnuji její působnosti, historii, principům, na kterých společnost funguje, jejím orgánům apod.

Cílem této diplomové práce je v první řadě přiblížení tematiky týkající se neziskového sektoru čtenáři práce a určité ucelené shrnutí dané problematiky.

2 Neziskový sektor

2.1 Právní úprava neziskového sektoru v České republice

Právní úprava v České republice neobsahuje definici neziskového sektoru. Samotný pojem neziskovosti se v právní úpravě vyskytuje pouze sporadicky a odborníky je vnímán jako nepřesný.² Termín „neziskový sektor“ je spíše ustálen v praxi veřejné správy.

Jednotlivé neziskové organizace jsou upraveny různými zákony. Důležitým zákonem pro úpravu neziskového sektoru byl v minulosti např. zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který deklaroval právo občanů na svobodné sdružování, které je zakotveno v samotné Ústavě ČR i v Listině základních práv a svobod. Tento zákon je zrušen ke dni 01. 01. 2014 a nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Dalším zákonem spojeným s neziskovým sektorem byl, také již zrušený zákon ke dni 07. 01. 2002, zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských skupin. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Jako další zákony týkající se neziskového sektoru můžeme jmenovat nadační zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech nebo zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech (opět zrušen ke dni 01. 01. 2014 a nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

V současné době jsou nejvýznamnějšími zákony upravujícími neziskový sektor zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon nebo například zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

2.2 Jak se liší ziskový a neziskový sektor?

Ziskový sektor (neboli tržní sektor) definujeme jako soubor subjektů, které jsou zakládány s primárním cílem dosažení zisku prostřednictvím statků

---

² PAŘÍZKOVÁ, Ivana, Eva TOMÁŠKOVÁ, Richard Bartes a Romana BUZKOVÁ. *Právní a ekonomické aspekty financování neziskových organizací*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018, 202 s. Spisy Masarykovy univerzity, Edice Scientia: řada teoretická, 643. ISBN 978-80-210-9154-2 (brož.).

prodáváných za tržní cenu.³ Tyto subjekty (podniky) nakládají s majetkem, který je financován vlastními zdroji podniku (kapitálem), popř. cizími zdroji (půjčkou). Subjekty také nesou podnikatelské riziko a nemohou se primárně spoléhat na zdroje poskytované jinými subjekty.⁴

Neziskový sektor (neboli sektor netržní) je oproti ziskovému sektoru definován jako soubor subjektů, které jsou zakládány s primárním cílem dosažení přímého užitku, který má většinou charakter veřejné služby. Tyto subjekty nakládají s majetkem, který je financován jejich vlastními zdroji. Tyto pocházejí buď od soukromých subjektů (zřizovatel či další subjekty), nebo od veřejných subjektů na základě přerozdělovacích procesů. Stejně jako je tomu u ziskového sektoru je však možné využít i cizí zdroje (půjčky). Majetek neziskového subjektu je buď přímo majetkem tohoto subjektu, nebo zůstává v držení veřejného subjektu, za předpokladu, že je tento jeho zřizovatelem.⁵

Ziskový sektor se od neziskového sektoru liší jednak *charakterem spotřebovávaných statků a služeb* a dále se liší *principy rozdělování*.

Pokud hovoříme o charakteru spotřebovávaných statků a služeb, pro neziskový sektor jsou typické statky a služby, u kterých nemůžeme jednotlivce vyloučit ze spotřeby. Těmito statky jsou například: ochrana všech občanů policií, poskytnutí vzdělání všem dětem, poskytování pouličního osvětlení všem občanům apod. Tyto veřejné statky jsou poskytovány všem příslušníkům určité společnosti bez očekávání přímé protihodnoty, tedy bez toho, aby za ně tito jedinci platili. *“Vymezení rozsahu těchto statků je v každém státě individuální a závisí mimo jiné i na ekonomických možnostech té které společnosti.”*⁶

V případě principů rozdělování, v sektoru ziskovém můžeme rozdělit výsledný produkt podle množství, kvality a tržní úspěšnosti práce, zatímco v neziskovém sektoru rozdělujeme výsledné produkty podle potřeb. Za předpokladu, že se důsledně nedbá na odlišování těchto principů, následkem může být mylná

---

³ Tržní cenou rozumíme cenu dosaženou na trhu, přičemž je dosahována s tendencí k rovnováze mezi nabídkou a poptávkou (Peníze. cz. *Co je Tržní cena* [online]. Jindra Chválová, Minislovník ekonomických výrazů. [cit. 24. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/trzni-cena>.

⁴ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

⁵ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

⁶ CEED. *Ziskový a neziskový sektor* [online]. 2021. Jena Švarcová. [cit. 24. 11. 2022]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm

představa, že si účastník ziskového sektoru (např. státní podnik) může dovolit aplikovat principy rozdělování neziskového sektoru (např. vedení firmy si vyplatí vysoké odměny, i když je firma v hluboké ztrátě).⁷

Neziskový sektor, společně se ziskovým sektorem, tvoří národní hospodářství.⁸

Neziskový sektor zahrnuje různorodou strukturu subjektů od občanského sektoru, před neziskový soukromý sektor až po neziskový veřejný sektor.

2.2.1 Občanský sektor

Občanský sektor (neboli občanskou společnost) lze definovat jako oblast lidské činnosti, která stojí na pomezí rodiny, trhu a státu.⁹ Ve svém pojetí odděluje oficiální státní sféru od dobrovolných, komunitních či neformálních aktivit občanů a současně vyjadřuje rozdíly mezi tržním mechanismem a každodenním běžným životem. Občanský sektor zahrnuje různé typy spolků, sdružení, družstev, sociálních hnutí, svépomocných a jiných neformálních skupin, ale také rodinu, resp. domácnost a neformální sociální síť.¹⁰

2.3 Historie neziskového sektoru

Historie neziskového sektoru sahá až do období středověku, kdy začalo docházet k většímu sdružování lidí. Podle některé literatury již v období starého Říma začaly vznikat první nadace (fundace), a to s cílem podporovat nadané umělce.¹¹

2.3.1 13. století

Neziskový sektor se následně začal více rozvíjet ve 13. století, kdy ve větší míře začaly vznikat nejrůznější nadace a sdružení, a to především na podporu duchovního vzdělání a samotných církví. S příchodem husitství se však postavení katolické církve oslabilo a na druhou stranu začali vznikat světské organizace tzv.

---

⁷ CEED. *Ziskový a neziskový sektor* [online]. 2021. Jena Švarcová. [cit. 24. 11. 2022]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm

⁸ Národní hospodářství můžeme definovat jako souhrn hospodářských činností uskutečněných a uskutečňovaných na území státu subjekty podnikání a domácnostmi (Ekonomikon. *Národní hospodářství* [online]. 2022. [cit. 24. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.ekonomikon.cz/ekonomika/narodni-hospodarstvi/>)

⁹ JABOK. *Občanská společnost a občanský sektor* [online]. Jaroslava Šťastná. [cit. 25. 11. 2022]. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2014/S1032/Obcanska_spolecnost_a_politika.pdf

¹⁰ PAŘÍZKOVÁ, Ivana, Eva TOMÁŠKOVÁ, Richard Bartes a Romana BUŽKOVÁ. *Právní a ekonomické aspekty financování neziskových organizací*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018, 202 s. Spisy Masarykovy univerzity, Edice Scientia: řada teoretická, 643. ISBN 978-80-210-9154-2 (brož.).

¹¹ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

cechy. Členství v cechu bylo povinné a stavělo na dlouholeté tradici a na určitém znaku, nejčastěji se jednalo o řemesla. Cílem cechu byla ochrana práv a zájmů svých členů a zároveň celkový dohled na jakost a cenu výrobků, výchova nových učedníků a skládání mistrovských zkoušek. Jako příklady některých cechů můžeme uvést cech kamenický, cech malířský, cech pekařský, cech hrnčářský, cech mlynářský apod.¹²

2.3.2 16. století

Další rozvoj neziskového sektoru nastal v 16. století, ve kterém začalo docházet ke vzniku místních literátských bratrstev. Tato bratrstva byla podporována samotnými občany a nejrůznějšími sbírkami a jejich cílem byl zejména rozvoj vzdělání a kultury, přičemž se zaměřovali především filozofii, etiku, vzdělanost, školství, latinskou literaturu, renesanční styl života, ale i na náboženství - úctu k Bohu, šíření cností a dobrých mravů, svornost, lásku, mezilidské vztahy apod.¹³

V této době vznikl např. Pražský Sokol¹⁴ nebo Jednota umělců hudebních ku podpoře vdov a sirotků. Podobné spolky byly zakládány ve všech metropolitních městech Evropy.¹⁵

2.3.3 18. století

V 18. století se v Rakousku-Uhersku uzákonil tzv. asociativní způsob sdružování, který zaručoval dobrovolné členství a na základě tohoto vznikla celá řada osvětových, dobročinných a vědeckých spolků a tyto bylo tedy nutné upravit zákonem. Proto vznikly dva zákony, a to Dekret dvorského kancléře a později vznikl Spolkový zákon č. 253/1852 říšského zákoníku, který byl následně nahrazen roku 1867 zákonem o spolčování.¹⁶

Významným obdobím z hlediska rozvoje neziskového sektoru bylo v českých zemích i období Národního obrození (teda poloviny 19. století). V této době se

---

¹² Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

¹³ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

¹⁴ Pražský Sokol (první český tělocvičný spolek) byl založen v roce 1862, a to díky entuziasmu několika vlastenců jako Tělocvičná jednota Pražská. Působíště měla v budově na rohu dnešních ulic Sokolská a Žitná. V roce 1864 byla jednota přejmenována na Sokol Pražský (Encyklopedie Prahy 2 - vznik Sokola Pražského).

¹⁵ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

¹⁶ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

začaly rozrůstat nejrůznější společnosti, nadace a spolky, jejichž cílem byla podpora rozvoje národní kultury, umění, vědy a vzdělávání.¹⁷

2.3.4 20. století

Se založením Československé republiky v roce 1918 se začaly rozvíjet spolkové aktivity fungující především na národnostním principu. Začaly vznikat spolky české, německé, židovské, polské, rusínské a jiné. V období 1918-1939 začalo vznikat velké množství neziskových organizací zaměřených na vzdělání, zdravotnictví a sociální služby.¹⁸

Pokud se zaměříme v Československu minulého století na sociální služby, významnou neziskovou organizací byla Společnost Československého Červeného kříže, jejíž cílem byla péče o chudé občany a práce s mládeží. Této společnosti se více věnuji v další části této práce.

Velký rozvoj neziskového sektoru, který probíhal po vzniku Československé republiky byl následně přerušen nástupem druhé světové války. Od roku 1939 přestaly neziskové organizace plnit svou funkci a mnohé z nich byly dokonce tehdejší režimem zrušeny nebo reorganizovány na přísně centralizované instituce sloužící státní moci.¹⁹

2.3.5 Historie v letech 1918 až 1989

Jak již bylo zmíněno, ve 20. století došlo k velkému rozmachu neziskového sektoru a k velkému růstu počtu spolků. Rozvíjelo se odborové hnutí a zakládány byly spolky zaměřující se na nejrůznější oblasti a potřeby společnosti. V meziválečném období vznikaly v českých zemích také hojně spolky, které se věnovaly péči o chudé a péči o mládež. Ve 30. letech bylo na území České republiky registrováno 5 140 spolků a 1 450 ústavů a zařízení, které byly v majetku spolků, a to pouze v oblasti sociální péče. Vedle spolků soustřeďujících se na sociální oblast, vznikaly i spolky zájmové, a to konkrétně spolky tělocvičné (nejznámější z nich – Sokol), spolky pěvecké (např. Hlahol), přičemž zmíněný spolek Sokol získal časem

---

¹⁷ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

¹⁸ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

¹⁹ Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

mnohem širší, obecně národní, kulturní a branný význam a před rokem 1918 měl více než 100 000 členů (v roce 1937 dokonce více než 800 000 členů).²⁰

Po první světové válce začal růst zájem o ochranu přírody a s tím se tedy vytvářely i nové spolky věnující se kultivaci měst a ochraně přírody a krajiny.²¹

Vývoj neziskového sektoru byl zastaven okupací českých zemí na konci 30. let 20. století. Okupace přinesla významné změny a jednou z nich byla i likvidace politických stran, vědeckých, osvětových, humanitárních, kulturních a dalších organizací. Uzavřeny byly v roce 1939 také vysoké školy a zakázány byly všechny studentské organizace. Organizace, u kterých nedošlo ke zrušení, byly okupačním režimem radikálně reformovány a sjednocovány.²²

Po druhé světové válce se ČSR odvrátila od západní orientace a dala se na cestu socialistického vývoje. Byly provedeny další reformy ve všech oblastech lidského života. Zpočátku měly prováděné reformy i z části demokratický charakter a mohly znovu vznikat dobročinné spolky, veřejně prospěšné nestátní organizace a instituce. Na druhou stranu se však všechny dosud vzniklé politické strany sdružily v tzv. Národní frontě, která ztělesňovala vládu stran v nové republice, a byla zakázána existence legální opozice. Součástí reformy byly i reformy organizací, které se přeměnily na organizace masové. Tyto se od tradičních spolků lišily kvantitativními parametry a všelidovým složením členstva. Nebyly tedy specificky zaměřené na úzce definovanou oblast zájmu.²³

Poté, co se k moci dostala komunistická strana v roce 1952, došlo ke všeobecnému úpadku politického myšlení a také k dalším změnám v oblasti neziskového sektoru a k zastavení jeho dalšího rozvoje. Definitivně byly zrušeny nadace, přičemž výjimkou byla nadace Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových, která však nemohla vykonávat své poslání až do roku 1989.²⁴

---

²⁰ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²¹ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²² Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²³ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²⁴ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

V 60. letech se znovu začaly prosazovat zájmové organizace, které usilovaly o autonomní postavení ve společnosti a při svém úsilí dosahovaly rozdílných výsledků, a dále došlo k jistému politickému uvolnění.²⁵

V roce 1968 proběhla významná změna, která se týkala postavení odborů. Tyto se nově měly stát určitou protiváhou politických stran. Docházelo také k přípravě obnovy některých významných spolků, jako např. tělovýchovné spolky (Sokol, Orel). Narůstala také větší společenská angažovanost kulturních svazů, ať už výtvarníků, spisovatelů, filmových, divadelních či televizních herců, hudebníků. Toto vyústilo v ustavení Svazu vědeckých pracovníků. Docházelo také k obrodě katolické církve. Tyto změny však byly zastaveny okupací Československa armádami Varšavské smlouvy a následným obdobím tzv. normalizace.²⁶

V období normalizace (tedy mezi lety 1969 – 1989) došlo k nahrazení neziskových organizací, které sloužily k veřejně prospěšnému účelu, tzv. "rozpočtovými" a "příspěvkovými" organizacemi. Až do roku 1989 nemohly skutečné občanské organizace legálně existovat. Byly povoleny jen některé formy tzv. "dobrovolných společenských organizací", které však podléhaly přísné státní kontrole. Mezi takovéto organizace patřily např. Odborové organizace, organizace kulturní, národnostní, společenské, zájmové, sportovní a později i ekologické.²⁷

Velmi výjimečně vznikala v 70. letech organizační seskupení, která měla formu petičních občanských iniciativ. Tyto se zaměřovaly na prosazování občanských svobod, dodržování lidských práv, na životní prostředí, sociální podporu rodin pronásledovaných režimem apod. Takovýmto sdružením byla např. i, asi nejznámější, Charta 77. Všechna tato občanská sdružení byla režimem pronásledována, ale potlačit se je nepodařilo. Naopak rostl jejich počet a aktivita občanů v takovýchto sdruženích také vzrůstala. Koncem 80. let se proudy seskupené v Chartě 77 organizačně osamostatňovaly a programově vyhraňovaly, a proto vznikla struktura samostatných skupin s vlastními členskými základnami a

---

²⁵ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²⁶ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²⁷ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

vlastní politickou ideou. Tato občanská aktivita vyvrcholila v roce 1989 a přispěla ke změně politického systému.²⁸

Po roce 1989, kdy došlo ke konci komunistické éry, opět nastal velký rozvoj neziskového sektoru, růst počtu politických stran a soukromých podniků. Vznikaly nové nevládní organizace, občanská sdružení, nadace, církve a nejrůznější spolky. K vytvoření představy o tom, o jak velký růst se jednalo, můžeme uvést, že podle dostupných údajů bylo v ČR v roce 1989 registrováno něco málo přes 2 000 občanských sdruženích. Koncem roku 1992 se již jednalo o téměř 20 000 sdružení a o tři roky později, v roce 1995, o celkem 33 000 organizací. Tento rozvoj však neměl potřebnou podporu ze strany vlády - neexistovala platná legislativa upravující takovéto organizace, nebyla dořešená transformace již zmíněných rozpočtových a příspěvkových organizací, podmínky pro rozvoj financování nevládních neziskových organizací z veřejných rozpočtů nebyly dostačující apod.²⁹

Jak však můžeme pozorovat v současné společnosti, neziskové organizace, ať už vládní či nevládní, se přes veškerá úskalí prosadila a v současné době hrají ve společnosti významnou, potřebnou a užitečnou roli.

---

²⁸ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

²⁹ Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf

3 Nezisková organizace

3.1 Definice

Pojem “*nezisková organizace*” můžeme definovat nejrůznějšími způsoby. Níže je uvedeno několik definic, které nabízí rozsáhlá literatura zabývající se problematikou neziskových organizací.

- A. “Neziskové organizace jsou definovány jako právnické či sociální subjekty, které jsou vytvořené za účelem výroby zboží a služby, jejichž stav nedovoluje, aby byly zdrojem příjmů, zisku nebo jiným finančním výnosem pro jednotky, které ji založily, řídí nebo ji financují.”³⁰
- B. “Termín neziskové organizace označuje právnické osoby či organizace, které se primárně zabývají získáváním a přerozdělováním finančních prostředků pro účely dobročinné, rozvoje náboženství, kultury, vzdělání, sociální účely nebo pro realizaci dalších “dobrých skutků”.”³¹
- C. “Pojem nezisková organizace je v právním řádu České republiky naprosto neznámým pojmem, který označuje organizaci, která vznikla za účelem vykonávání veřejně prospěšné činnosti, nikoliv za účelem dosahování zisku.”³²
- D. “Neziskové organizace jsou organizace, které nebyly založeny, či zřízeny za účelem podnikání. Jsou to organizace, o jejichž činnosti je jiný zájem, ať už státu, společnosti, či určité skupiny lidí. Tyto organizace působí v rámci neziskového sektoru, a to jak veřejného, tak i soukromého.”³³

Všechny tyto definice se shodují především v poslání, činnosti a funkci neziskových organizací, tedy v tom, že neziskové organizace nejsou vytvářeny za účelem dosahování zisku, ale mají primárně veřejně prospěšný účel.

---

³⁰ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 407 s. ISBN 978-80-7552-103-3.

³¹ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 407 s. ISBN 978-80-7552-103-3.

³² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

³³ TETŘEVOVÁ Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008, 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5.

3.2 Charakteristické znaky

Charakteristika neziskových organizací, která je mezinárodně uznávaná, pochází od L. A. Salamona a H. K. Anheiera³⁴. Tito autoři definují neziskový sektor jako soubor všech neziskových organizací, který vyhovuje tzv. “strukturálně-operacionální definici”.³⁵

Na základě této definice neziskového sektoru můžeme jmenovat několik charakteristických znaků. Těmi jsou například *dobrovolnost* - účast v organizaci je založena na principu dobrovolnosti, který se může projevovat například formou darů, výkonem neplacené práce pro organizaci či čestnou účastí ve správních radách, *neziskovost*, což znamená, že nedochází k žádnému přerozdělování zisků organizace mezi členy nebo rozhodující osoby (neziskové organizace ve své činnosti mohou vytvářet zisk, ten však musí být použit na cíle stanovené posláním organizace), *organizovanost* – organizace má jistou institucionální strukturu, která by měla být jasně definována a *samospráva* - organizace mají vlastní vnitřní správu.³⁶ Nezisková organizace má vlastní postupy a struktury na kontrolu vlastní činnosti, nepodléhají státní kontrole ani kontrole jiných institucí stojících mimo stát a jsou schopné řídit samy sebe.³⁷

Jako další charakteristický znak můžeme uvést *privátnost* organizace – jak je zmíněno výše, organizace jsou odděleny od státní správy a nejsou jí ani řízeny. To však neznamená, že nemohou být státem podporovány, nebo že se ve vedení neziskové organizace nemohou nacházet státní úředníci. Již zmiňovaným rysem neziskové organizace je také *veřejná prospěšnost* - organizace svým posláním přispívá k dosahování obecného blaha.³⁸

3.3 Právní úprava neziskových organizací

V české právní úpravě nalezneme pojem nezisková organizace především v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který můžeme považovat za základní právní předpis upravující založení, způsob správy i zánik neziskových organizací.

---

³⁴ Zahraniční autoři vyjadřující se ke vzniku a existenci soukromého neziskového sektoru.

³⁵ BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1293-8.

³⁶ Mylaw. *Co je to ta nezisková organizace?* [online]. 17.09. 2019. Dana Hobzová. [cit. 06.01. 2023]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/co-je-to-ta-neziskova-organizace-761>

³⁷ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

³⁸ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

Tento základní právní předpis doplňuje množství dalších předpisů, jimiž jsou např. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 227/1997 Sb., zákon o nadacích a nadačních fondech, zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech nebo např. zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřeneckých fondů či zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon.³⁹

3.4 Druhy neziskových organizací

Neziskové organizace můžeme dělit podle nejrůznějších kritérií a hledisek. A to například podle globálního charakteru na *organizace veřejně prospěšné* a *organizace vzájemně prospěšné*, přičemž veřejně prospěšné organizace mají za cíl produkovat statky, které následně slouží k uspokojování potřeb široké veřejnosti, tzn. všech, kteří poskytované služby zrovna potřebují. Jako konkrétní příklad takovéto neziskové organizace v ČR můžeme uvést Český červený kříž nebo Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových. Oproti tomu posláním organizace vzájemně prospěšné je poskytování služby svým členům, popř. jejich blízkým, tzn. uzavřenému okruhu osob, které jsou členy organizace a které vzájemně sdílí určitý zájem či jiná kritéria. Konkrétním příkladem je Česká lékařská komora či odborové organizace.⁴⁰

Dále můžeme neziskové organizace klasifikovat podle realizované činnosti. V tomto případě se vychází ze tří různých klasifikací: *mezinárodní klasifikace neziskových organizací - ICNPO*, *systém klasifikace netržních činností OSN – COPNI* a *klasifikace ekonomických činností CZ-NACE*.

Klasifikovat můžeme neziskové organizace i podle různých typologických znaků. S touto klasifikací přišel ve svém díle Rejzler (2001) a neziskové organizace se podle ní dělí na: *neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné, s globálním posláním vzájemně prospěšné činnosti*, *neziskové soukromoprávní organizace veřejně prospěšné, s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti*, *neziskové veřejnoprávní organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a ÚSC, s globálním posláním veřejné správy a veřejně prospěšné činnosti*, *neziskové ostatní veřejnoprávní organizace, s globálním posláním veřejně prospěšné činnosti*, *neziskové soukromoprávní*

---

³⁹ Mylaw. *Co je to ta nezisková organizace?* [online]. 17.09. 2019. Dana Hobzová. [cit. 04.01. 2023]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/co-je-to-ta-neziskova-organizace-761>

⁴⁰ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

*organizace typu obchodních společností a jim podobných, s možností globálního poslání veřejně i vzájemně prospěšné činnosti.*⁴¹

Nejvíce rozšířené je však dělení, které vytvořila Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. Tato vytvořila dělení neziskových organizací, kterými se sama zabývá, tedy nestátních. Podle tohoto rozlišujeme: *nadace, občanská sdružení, nadační fondy, OPS (obecně prospěšná společnost), organizační jednotky sdružení a evidované právnické osoby.*⁴² Naopak státní neziskové organizace dělíme na *příspěvkové organizace a organizační složky státu.*

3.5 Státní neziskové organizace

3.5.1 Příspěvkové organizace

Příspěvkové organizace definujeme jako právnické osoby, které jsou zřízeny státem nebo územně samosprávným celkem. Dále se rozlišují na příspěvkové organizace ústředně řízené státem, jejichž hospodaření a zřizování upravuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon hovoří o hospodaření příspěvkové organizace takto: *“Příspěvková organizace hospodáří s peněžními prostředky získanými hlavní činností a s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu pouze v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem. Dále příspěvková organizace hospodáří s prostředky svých fondů, s prostředky získanými jinou činností, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, s peněžními prostředky poskytnutými ze zahraničí a s peněžními prostředky poskytnutými z rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů, včetně prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu Evropské unie, z finančních mechanismů a přijatých příspěvkovými organizacemi z Národního fondu”.*⁴³

Dalším zákonem upravujícím příspěvkové organizace zřizované státem je zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

---

⁴¹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁴² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁴³ 53 § zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Príspevkové organizace zřizované ÚSC se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem příspěvkových organizací, pro jaký jsou zřizovány, je výkon činnosti, kterou nelze provozovat na principu samofinancování nebo ziskovosti. Organizace působí především v oblasti vědy a výzkumu, údržby komunikací, zdravotnictví, školství, kultury, sociální péče, obrany a bezpečnosti atd. Mohou působit buď v celostátním měřítku či pouze na úrovni municipalit.⁴⁴

Mezi služby, které příspěvkové organizace poskytují, patří především služby poskytované za nižší dotované ceny, než jsou skutečné náklady, případně služby poskytované zcela zdarma, jejichž úhradu provádí stát formou příspěvku organizaci na její činnost.⁴⁵

3.5.2 *Organizační složky státu*

Na rozdíl od příspěvkové organizace není organizační složka státu právnickou osobou, tím však není dotčena její působnost či výkon předmětu činnosti.

Pojem organizační složka státu je upraven v zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon vymezuje právní postavení organizační složky státu (dále jen "OSS") a její základní principy fungování. Hospodaření OSS pak upravuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.⁴⁶

Výše zmíněný zákon o majetku České republiky, konkrétně § 3 odst. 1, poskytuje výčet OSS, kterými jsou ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis anebo tento zákon (§ 51); obdobně

---

⁴⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁴⁵ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁴⁶ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

postavení jako organizační složka státu má Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu.⁴⁷

Do kompetence organizační složky státu spadá zajišťování svěřených funkcí státu, přičemž jsou plně odkázány na financování ze státního rozpočtu.⁴⁸

3.6 Nestátní neziskové organizace

3.6.1 Nadace a nadační fondy

Nadace je typickým příkladem nestátní neziskové organizace a můžeme ji definovat jako tzv. účelové sdružení majetku zakládané k plnění celospolečensky prospěšných úkolů a cílů. Jedná se o právnickou osobu, tedy organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost.⁴⁹

Nadační fond je, stejně jako je tomu u nadace, účelovým sdružením majetku a stejně tak slouží společensky a hospodářsky prospěšnému účelu. Ovšem na rozdíl od nadace se u nadačních fondů nepočítá s jejich dlouhodobou existencí. Je běžnou praxí, že, po spotřebování finančních prostředků nadačního fondu pro předem určený účel, nadační fond zaniká.⁵⁰

Právní úpravu nadací a nadačních fondů nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.⁵¹

Nadace se zřizují pro předem stanovený účel a k jeho dosažení využívají výnosy z nadačního jmění a ostatního majetku. Podstatným prvkem nadace je majetek. Celkově můžeme říci, že nadace a nadační fondy fungují na principu shromažďování finančních i nefinančních darů a přerozdělování těchto financí fyzickým či právnickým osobám, podle svého účelu na výkon obecně prospěšné činnosti. Finance, které nadace poskytují jsou účelově vázány.⁵²

---

⁴⁷ § 3 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

⁴⁸ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁴⁹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁵⁰ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník.

⁵² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

3.6.1.1 Založení a vznik nadace

Nadace či nadační fond se zřizuje písemnou zřizovací smlouvou, která je uzavřena mezi zřizovatelem nebo zřizovací listinou v tom případě, že je zřizovatel pouze jeden. Takováto listina či smlouva se nazývá nadační listina. Nadace může být také založena porúzením pro pŕípad smrti.⁵³

Nadační listina musí obsahovat povinné náležitosti, a to:

- a) název a sídlo nadace,
- b) jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- c) vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,
- d) údaj o výši vkladu každého zakladatele,
- e) údaj o výši nadačního kapitálu,
- f) počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají,
- g) počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejich prvních členů, případně, není-li dozorčí rada zřizována, jméno a bydliště prvního revizora,
- h) určení správce vkladů a
- i) podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.⁵⁴

Nadace vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku, přičemž návrh na zápis podává zakladatel.⁵⁵

3.6.1.2 Finance

Dle § 335 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, tvoří majetek nadace nadační jistina a ostatní majetek, přičemž za nadační jistinu se dle § 336 téhož zákona považuje soubor předmětů vkladů do nadace, popřípadě i nadačních darů, a celková hodnota nadační jistiny musí být minimálně 500 000 Kč.⁵⁶ Tato peněžní

---

⁵³ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MATÁKOVÁ. Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁵⁴ § 310 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁵⁵ § 315 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁵⁶ § 335 a 336 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

hodnota je současně považována za minimální vklad, který je nutné složit před vznikem nadace.

O vklady se stará tzv. správce vkladu, jehož funkce vychází z nadační listiny, a který zajišťuje vklad peněz na zvláštní bankovní účet, ze kterého není možné provádět běžné platební transakce.⁵⁷

Do nadace může být také vložen vklad nepeněžitý, a to prohlášením s úředně ověřenými podpisy, přičemž se po vzniku nadace zapíše vlastnické právo věci do veřejného seznamu, např. do katastru nemovitostí.⁵⁸

Nadační jistinu lze po vzniku nadace zvyšovat buďto nadačními dary nebo rozhodnutím o zvýšení kapitálu. O změnách rozhoduje správní rada spolu s dozorčí radou nadace a částka nadační jistiny nesmí po dobu fungování nadace klesnout pod stanovených 500 000 korun.⁵⁹

3.6.1.3 Zrušení a zánik nadace

Nadace zaniká dosažením účelu, pro který byla zřízena. V tomto případě správní rada zvolí likvidátora, který se stará o vypořádávání závazků nadace.⁶⁰

Dalším způsobem zániku nadace je zrušení nadace rozhodnutím soudu. Soud zruší nadaci s likvidací na návrh osoby, která na tom má právní zájem, nebo i bez návrhu v případě, že

- a) nadace vyvíjí činnost zakázanou,
- b) se nadace stane neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti,
- c) nadace závažně nebo opakovaně porušuje zákaz poskytovat nadační příspěvek,
- d) nadace neposkytuje nadační příspěvky déle než dva roky, aniž pro to má vážný důvod,
- e) nadace nakládá s nadační jistinou v rozporu s § 339 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

---

⁵⁷ STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.

⁵⁸ STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.

⁵⁹ STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.

⁶⁰ § 376 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

f) se hodnota nadační jistiny sníží pod výši 500 000 Kč, a že tento stav trvá déle než jeden rok od konce účetního období, v němž k snížení hodnoty nadační jistiny došlo,

g) nadační jistina nepřináší žádný výnos po dobu delší než dva roky, nebo

h) není trvale možné, aby nadace nadále plnila svůj účel.⁶¹

Zánik nadace je možný také přeměnou nadace, ke které může dojít fúzí sloučením s jinou nadací nebo s nadačním fondem, anebo změnou právní formy na nadační fond.⁶²

3.6.2 Spolky

Spolek je, obdobně jako nadace, právnickou osobou a je založen za účelem naplňování určitého zájmu. Tento zájem může být zájem zcela soukromý (v případě, že jde o skupinu osob sdružujících se za účelem věnovat se společně svému zájmu) či naopak veřejný (například spolek založený za účelem pomoci ohroženým skupinám obyvatel). Zákon umožňuje i kombinace těchto dvou.⁶³

Spolky upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jehož přijetím došlo ke změnám v právní úpravě neziskových organizací. Mimo jiné došlo k přeměně právní formy tzv. *občanského sdružení* na spolky.

3.6.2.1 Založení a vznik spolku

Spolek mohou založit minimálně 3 osoby, které jsou vedeny společným zájmem, k jehož naplňování založí spolek jako samosprávný a dobrovolný svazek členů, a které se dohodnou na znění stanov. Stanovy musí obsahovat alespoň:

a) název a sídlo spolku,

b) účel spolku,

c) práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat,

d) určení statutárního orgánu,

a musí být uloženy v sídle spolku.⁶⁴

---

⁶¹ § 377 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁶² § 382 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁶³ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

⁶⁴ § 214 a § 218 a § 221 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

Dle § 226 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, spolek vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku, přičemž návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí.

3.6.2.2 *Finance*

Majetek spolku mohou tvořit členské příspěvky, jejichž výši a splatnost určují stanovy.⁶⁵ Hlavní činností spolku je většinou uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplnění je spolek založen, nemůže jí však být podnikání nebo jiná výdělečná činnost. Spolek ovšem může vyvíjet vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Zisk z takovéto činnosti se využívá pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.⁶⁶

3.6.2.3 *Zrušení a zánik spolku*

Spolek zaniká rozhodnutím soudu o zrušení s likvidací na návrh osoby, která na tom má oprávněný zájem, nebo i bez návrhu v případě, že spolek, ač byl na to soudem upozorněn,

- a) vyvíjí činnost zakázanou v § 145 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- b) vyvíjí činnost v rozporu s § 217 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- c) nutí třetí osoby k členství ve spolku, k účasti na jeho činnosti nebo k jeho podpoře, nebo
- d) brání členům ze spolku vystoupit.⁶⁷

Spolek dále může zaniknout sloučením či splynutím spolků. Toto upravují § 274 až § 302 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

3.6.3 *Obecně prospěšné společnosti*

Obecně prospěšnou společností je nezisková organizace, která je zřizována soukromou osobou a nikoliv státem. V současnosti jsou však obecně prospěšné společnosti (o.p.s.) upraveny již zrušeným zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, který se dotýká jednak jejich zakládání, tak i hospodaření. Zákon je zrušen ke dni 1. 1. 2014. Již existující o.p.s. mají možnost změnit svojí právní formu na ústav, nadaci či nadační fond. Forma o.p.s. je však

---

⁶⁵ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

⁶⁶ § 217 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁶⁷ § 268 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

nevýhodná z toho důvodu, že, jak už bylo zmíněno výše, zůstává upravena již zrušeným zákonem a nemá tak možnost dál se rozvíjet.⁶⁸

3.6.4 Ústav

Ústav je nově vzniklá právní forma neziskové společnosti. Ústavy jsou upraveny opět občanským zákoníkem a jedná se o právní formu, která vznikla, až po přijetí této právní úpravy. S ohledem na to, že výše zmíněné obecně prospěšné společnosti již nelze podle nového občanského zákoníku (NOZ) zakládat, je možné, že právě ústavy mohou obecně prospěšné společnosti postupem času zcela nahradit.⁶⁹

Podle NOZ patří ústavy mezi zvláštní formy právnických osob, a to vedle korporací a fundací. Typickým znakem ústavu je kombinace osobního prvku (což se dá považovat za podstatu spolku) a věcného základu (toto chápeme jako majetkovou podstatu, která je známá především u fundací). Cílem, pro který jsou ústavy zakládány, je opět veřejně prospěšný zájem.⁷⁰ Výsledky činnosti, která je ústavem provozována, jsou podle § 402 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, každému rovnocenně dostupné, a to za předem stanovených podmínek.⁷¹

Od spolků se ústavy liší tím, že nemusí mít členskou základnu a na rozdíl od nadací základním prvkem ústavů není nezcizitelný majetek. Majetek ve vlastnictví ústavu, který ústav využívá pro svoji činnost, může být libovolně nakládáno (jeho objem může být libovolně zmenšován či zvětšován).⁷²

Ústavy mohou být jak soukromoprávní, tak i veřejnoprávní, přičemž veřejnoprávní mohou mít v působnosti i výkon veřejné moci a v souvislosti s tím se někdy hovoří o tzv. veřejném ústavu.⁷³

---

⁶⁸ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁶⁹ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁷⁰ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁷¹ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁷² VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

⁷³ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

3.6.4.1 *Založení a vznik ústavu*

Ústav se zakládá zakládací listinou či pořízením pro případ smrti, tedy závětí. Zakládací listina musí obsahovat minimálně:

- a) název ústavu a jeho sídlo,
- b) účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání,
- c) údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- d) počet členů správní rady i jména a bydliště jejich prvních členů a
- e) podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu.⁷⁴

Ústav pak vzniká zápisem do veřejného rejstříku.⁷⁵

3.6.4.2 *Finance*

Jelikož je ústav založen i na majetkové složce, v jeho činnosti se tedy počítá i s majetkovými vklady.

Kromě vkladů mohou ústavy jako vedlejší činnost provozovat podnikatelskou činnost a vzešlý zisk použít k podpoře činnosti, pro niž byl založen či k úhradě nákladů na vlastní správu.⁷⁶

Ústav je povinen sestavit tzv. výroční zprávu, která obsahuje kromě náležitostí stanovených jiným právním předpisem upravujícím účetnictví další významnější údaje o činnosti a hospodaření ústavu, včetně výše plnění poskytnutých členům orgánů ústavu, a o případných změnách zakladatelského právního jednání nebo změnách členství v orgánech ústavu.⁷⁷

Účetní závěrku ústavu ověřuje auditor, pokud mu to ukládá zakladatelské právní jednání nebo statut, anebo pokud výše čistého obratu ústavu překročí deset milionů Kč. V těchto případech auditor ověřuje i výroční zprávu ústavu.⁷⁸

---

⁷⁴ § 405 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁷⁵ § 407 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁷⁶ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

⁷⁷ § 416 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁷⁸ § 415 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

3.6.4.3 Zrušení a zánik ústavu

Zrušení ústavu je možné rozhodnutím soudu v případě, že ústav dlouhodobě nenaplnuje svůj účel, a to na návrh osoby, která osvědčí právní zájem.⁷⁹

3.7 Ostatní nestátní neziskové organizace

3.7.1 Církev, náboženské společnosti a církevní právnické osoby

Církev a náboženské společnosti (dále jen "NS") definujeme jako dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, vlastními orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry. Jedná se o právnické osoby a účelem, za jakým jsou církve a NS zakládány, je vyznávání určité náboženské víry, a to buď veřejně nebo soukromě, a s tím spojené shromažďování, vyučování, bohoslužby a duchovní služby.⁸⁰

Církev a NS upravuje v České republice zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

3.7.1.1 Založení a vznik církve/NS

Církev nebo náboženská společnost nemůže vzniknout, pokud by její učení mělo porušovat práva či sledovat dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem. Např. pokud popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, pokud rozněcuje nenávist a nesnášenlivost, pokud podporuje násilí nebo porušování právních předpisů apod.⁸¹

Pro vznik církve nebo NS je nutné učinit návrh na registraci a dále také návrh na přiznání oprávnění registrované církve a NS k výkonu zvláštních práv. Návrh na registraci se podává Ministerstvu kultury a podávají ho minimálně tři fyzické osoby (tzv. přípravný výbor), které mají způsobilost k právním úkonům, jsou občany ČR a dosáhly plnoletosti, tedy věku 18 let.⁸²

Návrh na registraci musí obsahovat:

---

⁷⁹ § 417 zákona č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.

⁸⁰ STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.

⁸¹ § 5 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸² STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.

- a) základní charakteristiku církve a náboženské společnosti, jejího učení a poslání,
- b) zápis o založení církve a náboženské společnosti na území České republiky,
- c) v originále podpisy nejméně 300 zletilých občanů ČR nebo cizinců s trvalým pobytem v ČR hlásících se k této církvi a náboženské společnosti, s uvedením jejich osobních údajů a s uvedením totožného textu na každém podpisovém archu, který uvádí plný název církve a náboženské společnosti sbírající podpisy pro účel její registrace a z něhož je patrné, že podpisový arch je podepisován pouze osobou hlásící se k této církvi a náboženské společnosti,
- d) základní dokument.⁸³

Základní dokument musí mimo jiné obsahovat např. Název církve a NS, její poslání a základní články její víry, sídlo, označení statutárního orgánu, identifikační údaje členů statutárního orgánu, organizační strukturu církve a NS, zásady hospodaření apod.⁸⁴

Dle § 17 odst. 1 zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, vede Ministerstvo kultury Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností, Rejstřík svazů církví a náboženských společností a Rejstřík evidovaných právnických osob a církev nebo NS tedy vzniká dnem zápisu do takového rejstříku.

3.7.1.2 *Finance*

Příjmy církve a náboženské společnosti tvoří zejména příspěvky fyzických a právnických osob, příjmy z prodeje a z pronájmu movitého, nemovitého a nehmotného majetku církví a náboženských společností, úroky z vkladů, dary a dědictví, sbírky a příspěvky z části výtěžků podle zvláštního zákona, půjčky a úvěry, příjmy z podnikání nebo z jiné výdělečné činnosti nebo dotace.⁸⁵

Církev i náboženské společnosti mají možnost podnikat, avšak předmět jejich podnikání či jiné výdělečné činnosti musí být vymezen v základním

---

⁸³ § 10 odst. 2 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸⁴ § 10 odst. 3 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸⁵ § 27 odst. 4 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

dokumentu registrované církve a náboženské společnosti a podnikání nesmí být hlavním účelem pro zřízení církve či NS. Může být pouze doplňkovou činností.⁸⁶

3.7.1.3 Zrušení a zánik církve/NS

Církev nebo NS zaniká rozhodnutím ministerstva o zrušení, a to v případě, že registrovaná církev a náboženská společnost porušuje závažným způsobem nebo opakovaně závazky vůči státu nebo třetím osobám, v případě, že registrovaná církev nebo NS přestane být bezúhonná nebo ministerstvo církve nebo NS zruší na základě podnětu orgánu státní správy podle jeho působnosti dané zvláštním právním předpisem, v němž je doloženo závažné nebo opakované porušování povinností pro působení registrované církve a náboženské společnosti podle zvláštního právního předpisu nebo dohody s tímto orgánem státní správy.⁸⁷

Církev nebo NS zaniká dnem jejího výmazu z rejstříku.⁸⁸

3.7.2 Politické strany a politická hnutí

Politické strany a politická hnutí upravuje zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů. Politické strany a hnutí vznikají registrací Ministerstvem vnitra ČR, přičemž k registraci dochází na základě žádosti s příloženou peticí minimálně 1 000 lidí.⁸⁹

Politická strana i politické hnutí jsou právnickými osobami a z hlediska platné právní úpravy mezi nimi není rozdíl. Z politologického hlediska však rozdíl spatřujeme především v tom, že *“politické strany předkládají komplexní politický program, zatímco hnutí se spíše zaměřují na jednotlivé konkrétní otázky a nemají vládní ambice.”* Dalším rozdílem je rozdíl v členské základně, kdy politické hnutí nemívá mnoho členů a zároveň na rozdíl od politické strany nevytváří složité územní struktury.⁹⁰

---

⁸⁶ § 27 odst. 5 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸⁷ § 21 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸⁸ § 25 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.

⁸⁹ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

⁹⁰ Iuridictum. *Politické hnutí* [online]. 09. 11. 2006. [cit. 24.02. 2023]. Dostupné z: https://iuridictum.pecina.cz/w/Politick%C3%A9_hnut%C3%AD

Založení a vznik politické strany a politického hnutí

Politické strany či hnutí vznikají opět, jako tomu bylo u církví, registrací, přičemž návrh na registraci podává minimálně tříčlenný přípravný výbor strany či hnutí. Člen přípravného výboru musí být opět zletilý, musí být tedy starší 18 let, a musí být občanem České republiky. K návrhu na registraci se připojuje petice minimálně jednoho tisíce občanů, kteří požadují vznik strany či hnutí, a k podpisu musí každý takový občan uvést své jméno, příjmení, datum narození a bydliště. Dále se k návrhu připojují stanovy (organizační řád), a to ve dvojnásobném vyhotovení, přičemž v nich musí být uvedeno následující:

- a) název a zkratka strany a hnutí,
- b) sídlo,
- c) programové cíle,
- d) práva a povinnosti členů,
- e) ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny, zejména vymezení rozsahu, v němž mohou ve prospěch strany majetek nabývat, hospodařit a nakládat s ním, popřípadě nabývat jiná majetková práva, a rozsahu, v němž mohou jednat a zavazovat se jménem strany,
- f) orgány včetně orgánů statutárních, rozhodčích a revizních, způsob jejich ustavování a vymezení jejich oprávnění,
- g) způsob, jakým statutární orgány jednají a podepisují, zda a v jakém rozsahu mohou činit právní jednání jménem strany a hnutí i jiní členové či pracovníci,
- h) zásady hospodaření,
- i) způsob stanovení členských příspěvků, mají-li členové strany a hnutí uloženu povinnost platit členské příspěvky,
- j) způsob naložení s majetkovým zůstatkem, který vyplyne z likvidace majetku a závazků v případě zrušení strany a hnutí, pokud tento zůstatek nepřípadně státu.⁹¹

Návrh na registraci se podává Ministerstvu vnitra, které zároveň vede veřejně přístupný rejstřík stran a hnutí.⁹²

---

⁹¹ § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

⁹² § 7 a § 9 zákona č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

Finance

Příjmem strany a hnutí mohou být příspěvky ze státního rozpočtu ČR na úhradu volebních nákladů, příspěvky na činnost strany a hnutí, členské příspěvky, dary, dědictví a bezúplatná plnění, příjmy z nájmu, pachtu a zcizení movitého a nemovitého majetku, úroky z vkladů, příjmy vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob, příjmy z pořádání kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí a tombol, zápůjčky a úvěry poskytnuté bankou, platební institucí nebo institucí elektronických peněz nebo pobočkou zahraniční banky, platební instituce nebo instituce elektronických peněz na území ČR nebo příspěvek ze státního rozpočtu ČR na podporu činnosti politického institutu.⁹³

Politické strany a hnutí vedou vlastní účetnictví a nesmějí vlastním jménem podnikat. Mohou však založit obchodní společnost nebo družstvo nebo se účastnit jako společník nebo člen na již založené obchodní společnosti nebo družstvu, a to v případě, že jde o provozování vydavatelství, nakladatelství, tiskáren, rozhlasového nebo televizního vysílání, publikační a propagační činnosti, pořádání kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí nebo výrobu a prodej předmětů propagujících program a činnost příslušné strany a hnutí.⁹⁴

3.7.2.1 Zrušení a zánik politické strany a politického hnutí

Politická strana či hnutí zaniká jejím výmazem ze seznamu stran a hnutí, které provede Ministerstvo vnitra. Strana a hnutí se zrušují vlastním rozhodnutím, a to dobrovolným rozpuštěním, sloučením s jinou stranou a hnutím nebo přeměnou na spolek, anebo rozhodnutím soudu o jejich rozpuštění.⁹⁵

3.7.3 Honební společenstvo

Honební společenstvo je považováno za právnickou osobu a je v českém právním řádu upraveno zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších

---

⁹³ § 17 odst. 8 zákona č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

⁹⁴ § 17 odst. 3 zákona č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

⁹⁵ § 12 a § 13 zákona č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

předpisů.⁹⁶ Členy honebního společenstva jsou pouze vlastníci nebo spoluvlastníci souvislých honebních pozemků.⁹⁷

3.7.3.1 *Založení a vznik honebního společenstva*

Honební společenstvo se zakládá registrací, přičemž návrh na registraci společně s návrhem na uznání společenstevní honitby podávají minimálně dva vlastníci honebních pozemků, kteří dosáhli věku 18 let a podává se příslušnému orgánu státní správy myslivosti.⁹⁸

Součástí takového návrhu musí být podle § 19 odst. 5 a odst. 6 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, seznam vlastníků honebních pozemků, kteří jsou členy honebního společenstva, s uvedením jména, příjmení a bydliště, mapového zákresu honitby a souhlasy vlastníků honebních pozemků s členstvím v honebním společenstvu a dále také zápis z jednání ustavující valné hromady honebního společenstva, na kterém byl zvolen honební starosta, případně honební výbor a schváleny stanovy, v nichž musí být uvedeny název a sídlo honebního společenstva, zásady hospodaření a další náležitosti, stanoví-li tak tento zákon a stanovy honebního společenstva ve dvojím vyhotovení.

Honební společenstvo vzniká dnem registrace do rejstříku honebních společenstev.⁹⁹

3.7.3.2 *Finance*

Příjmem honebního společenstva jsou příjmy z využití společenstevní honitby na vlastní účet, příjmy z nájmu společenstevní honitby, dále dary a dědictví, půjčky a úvěry a úroky z vkladů, popř. jiné příjmy, stanoví-li tak zvláštní zákon. Honební společenstvo vede účetnictví podle zvláštního zákona.¹⁰⁰

Honební společenstvo však nesmí vlastním jménem podnikat, nesmí zřizovat vlastní organizační složky a nesmí se ani účastnit na podnikání jiných osob.¹⁰¹

---

⁹⁶ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně* (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

⁹⁷ § 19 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ § 19 odst. 4 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁹ § 20 odst. 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ § 27 odst. 2 a 3 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ § 19 odst. 2 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

3.7.3.3 *Zrušení a zánik honebního společenstva*

Honební společenstvo se zrušuje dnem zániku společenstevní honitby, uplynutím doby, na kterou bylo založeno, dnem uvedeným v rozhodnutí valné hromady o zrušení honebního společenstva, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí bylo přijato, přičemž rozhodnout o zrušení lze pouze tak, aby nejpozději v den zrušení zanikla smlouva nájmu honitby, je-li uzavřena, rozdělením nebo sloučením s dalším honebním společenstvem. Honební společenstvo se dále zrušuje zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, přičemž se v tomto případě neprovádí likvidace.

Následně honební společenstvo zaniká dnem jeho výmazu z rejstříku.¹⁰²

3.7.4 *Veřejné vysoké školy*

Veřejné vysoké školy jsou právnickými osobami, které upravuje zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Vysoké školy jsou považovány za nejvyšší článek vzdělávací soustavy. Jsou to vrcholná centra vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti.¹⁰³

3.7.4.1 *Zřízení a zánik veřejné vysoké školy*

Veřejné školy se zřizují i zrušují zákonem.¹⁰⁴

3.7.4.2 *Finance*

Veřejná vysoká škola hospodáří podle rozpočtu, který sestavuje na kalendářní rok.

Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy jsou zejména příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a tvůrčí činnost, podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků podle zvláštního právního předpisu, dotace ze státního rozpočtu, poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, jiné příjmy nebo jiné příspěvky ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů, výnosy z doplňkové činnosti a příjmy z darů a dědictví.¹⁰⁵

3.7.5 *Sociální družstvo*

Sociální družstva jsou právnickými osobami a jsou upraveny v zákoně o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. Jedná se o sdružení neomezeného počtu

---

¹⁰² § 25 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰³ § 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

¹⁰⁴ § 5 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

¹⁰⁵ § 18 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

osob a účelem takového sdružení je vzájemná podpora svých členů a třetích osob. Sociální družstva jsou zakládána za účelem výkonu obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti a za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.¹⁰⁶

Nejedná se zcela o neziskovou organizaci, jelikož pro NO je typické, že se zisk mezi společníky, členy či zakladatele nepřerozděluje. Sociální družstvo však počítá s tím, že zisk z činnosti sociálního družstva může být mezi členy rozdělován.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁰⁷ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

4 Financování a ekonomika neziskových organizací

Aby mohlo být naplňováno poslání neziskové organizace, je třeba pro to zajistit finanční zdroje. Zajištění takovýchto finanční zdrojů je hlavním úkolem financování a neziskové organizace musí vytvářet vlastní strategii pro zajištění finančních zdrojů v dlouhodobém měřítku.¹⁰⁸

Financování neziskových organizací v sobě zahrnuje mnoho prvků, a to kupříkladu prvky ekonomické, sociální, finanční, společenské nebo třeba prvky marketingové.

4.1 Principy financování neziskových organizací

Mezi základní principy financování neziskových organizací patří tzv. **vícezdrojovost**. V neziskovém sektoru není možné, aby organizace financoval pouze jeden zdroj. Vícezdrojovost můžeme podle Krechovské (2018) definovat jako zajištění nezávislosti na jednom zdroji financování.¹⁰⁹ Takovéto zdroje pak mohou být rozděleny podle různých kritérií. Např. podle charakteru zdroje na peněžní prostředky (*finanční zdroje*) a věcné dary, informace, dobrovolnictví, tedy *nefinanční zdroje*, dále pak podle geografického původu na *domácí (lokální) zdroje* a *zahraniční zdroje*, podle prostředků organizace na *interní zdroje* z vlastní činnosti a *externí zdroje* (veřejné, individuální a soukromé zdroje), dle způsobu nabytí na *přímé zdroje* (dary) a *nepřímé zdroje* (daňové úlevy) a také dle typu vlastnictví zdroje na *veřejné zdroje* (státní správa, samospráva, mezinárodní instituce, daňová asignace) a *soukromé zdroje*, kterými jsou individuální dárci, podnikatelé, nadace. V praxi neziskových organizací nejčastěji dochází k nejrůznějším kombinacím více zdrojů financování.¹¹⁰

Dalším principem financování je princip **specifického získávání prostředků - samofinancování a fundraising**. Jedna z definic samofinancování definuje jako podnikatelskou či jinou hospodářskou činnost organizace, která podporuje nezávislosti organizace.¹¹¹ Mezi mírou samofinancování a mírou

---

¹⁰⁸ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁰⁹ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹¹⁰ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně* (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹¹¹ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

nezávislosti neziskové organizace existuje přímá úměra a platí tedy, že čím vyšší je míra samofinancování, tím vyšší je její míra nezávislosti.¹¹²

V rámci samofinancování můžeme hovořit např. o prodeji vlastních výrobků, poskytování služeb, o finančních investicích, příjmech z podnikání, pronájmu movitého či nemovitého majetku nebo příjmech z členských příspěvků. Princip samofinancování přináší výhodu flexibility takto získaných finančních prostředků a také výhodu plynulejšího toku financí do neziskové organizace.¹¹³ V praxi však většina neziskových organizací nedokáže zajistit plné financování pouze příjmy z vlastní činnosti, a proto se využívá tzv. fundraising.¹¹⁴

4.1.1 Fundraising

Fundraising představuje způsob získávání finančních prostředků typický právě pro neziskové organizace. Principem fundraisingu je aktivní činnost organizace spočívající v oslovování dárců za účelem navázání dlouhodobé spolupráce. Tato spolupráce nemusí nutně znamenat poskytování pouze financí, dalšími aspekty, které takovéto partnerství přináší jsou např. věcné dary, know-how, informace, zkušenosti, znalosti, dobrovolnické práce apod.¹¹⁵

Samotný pojem “*fundraising*” vznikl ze spojení slov “*fund*”, což znamená rezerva, kapitál, a slova “*raise*”, což můžeme přeložit jako pozvednout, zřídit, opatřit. Volný překlad tohoto pojmu je “zajištění financí a dalších prostředků nutných pro chod organizace”.¹¹⁶

4.1.1.1 Formy fundraisingu

Fundraising je možné realizovat v nejrůznějších formách. Jako *individuální fundraising* (získávání finančních prostředků od jednotlivců nejčastěji formou daru,

---

¹¹² PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹¹³ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹¹⁴ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹¹⁵ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹¹⁶ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

veřejné sbírky, loterie, dobročinné aukce, dárcovskou SMS, odkazu v závěti či individuálního dobrovolnictví).¹¹⁷

Další formou je *firemní fundraising*. V tomto případě se nezisková organizace zaměřuje na oslovování firem s cílem získat peněžité či věcné dary, finance z dobročinných aukcí, reklamy, propagace, firemní dobrovolnictví, zapůjčení prostor či techniky k nejrůznějším účelům sloužícím prospěchu organizace či zapůjčení pracovníků, a to např. pro pomoc s účetnictvím, pomoc s přípravou strategického plánu, pomoc s využitím marketingu pro rozvoj činnosti. K firemnímu fundraisingu patří ale také slevy při nákupu zboží či využívání služeb.¹¹⁸

Dále můžeme jmenovat jako formu fundraising *fundraising od státní donátorů*, kdy neziskové organizace získávají prostředky formou projektů státní správy a samosprávy, *nadace a nadační fondy* - opět se jedná o projekty, ale také o nadační příspěvky, dotace či granty, a poslední formou, kterou zde uvedu je *fundraising prostřednictvím zakázek a projektů Evropské unie*.¹¹⁹

4.1.1.2 Metody fundraisingu

Jednou z metod, na kterých fundraising staví, je *osobní setkání*. Tato metoda je jednou z neúčinnějších a vyžaduje znalost asertivního chování, úspěšného jednání, řečnickou obratnost a dostatek zkušeností. Důležitá je dobrá příprava a informovanost.¹²⁰

Jako další metodu můžeme uvést *inzerce*. V tomto případě je vzájemný kontakt organizace a dárce anonymní a výhodou je možnost oslovení velkého počtu osob.¹²¹

Dalším metodou, která má výhodu oslovení velkého počtu osob, je metoda *poštovní kampaně*, kdy se dárce oslovují formou dopisu či e-mailu. Důležité jsou v

---

¹¹⁷ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹¹⁸ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹¹⁹ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹²⁰ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹²¹ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

tomto případě opět vyjadřovací schopnosti, a i samotná forma vyjádření. Není zde však stejná úspěšnost jako při osobním setkání.¹²²

Z hlediska času je výhodnější než osobní setkání *telefonická kampaň*. Jejím prostřednictvím lze oslovit velké množství dárců. Nevýhodou je však možnost rychlého odmítnutí ze strany dáorce, možnost vzniku nedorozumění či unáhlených závěrů.¹²³

Dalším příkladem metody, kterou fundraising využívá je *veřejná sbírka*. Veřejná sbírka je definována zákonem č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, jako “získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčitého okruhu přispěvatelů na předem stanovený veřejně prospěšný účel”, přičemž tento účel může být humanitární, charitativní, může jít o rozvoj tělovýchovy a sportu, vzdělání, ochranu kulturních památek, tradic či životního prostředí. Jde však výlučně o shromažďování peněžních prostředků.¹²⁴

Jako další příklady metod fundraisingu můžeme uvést: *benefiční akce, tomboly a rauty, mediální kampaně, nabídky klubového členství, dobrovolné vstupné* nebo třeba *prodej vlastních výrobků a služeb*.¹²⁵

4.1.1.3 Etika fundraisingu

Fundraising jako způsob získávání finančních prostředků, by měl dodržovat určitá etická pravidla a je nutné ho realizovat pouze na základě respektování platných norem mezilidského chování. Takovými normami jsou např. otevřenost, poctivost či pravdivost. Jak již bylo zmíněno výše, neziskové organizace by se měly průběžně informovat o dárcích a pečlivě zvažovat, koho jako potenciálního dáorce osloví.¹²⁶

---

¹²² PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹²³ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹²⁴ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹²⁵ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹²⁶ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

V současné době je v oblasti fundraisingu trendem online dárcovství a také tzv. *crowdfunding*, který je moderním světovým fenoménem v oblasti financování a je založen na principu oslovování široké veřejnosti.¹²⁷

4.1.1.4 Crowdfunding

Crowdfunding vychází z obecnějšího pojmu crowdsourcing, což znamená využívání skupiny anonymních lidí, od nichž se získávají nápady, zpětné vazby a řešení specifických úkolů (Kreschovská, 2018). Samotný pojem crowdfunding můžeme definovat jako získávání finančních prostředků pomocí internetu. Takovéto prostředky mohou mít formu darů bez jakékoli odměny, zpětné vazby, či darů, jejichž protiplněním je určitý produkt, nebo mohou mít formu hlasovacího práva s cílem podpořit určité projekty.¹²⁸

Crowdfunding funguje na principu získávání finančních prostředků od investorů z řad veřejnosti, kteří následně přispívají relativně malé částky, ovšem v krátkém časovém období. Takovéto financování probíhá primárně na sociálních sítích, popř. na nejrůznějších webových stránkách.¹²⁹

Výhodou crowdfundingu je možnost neziskových organizací vyplnit nedostatek finančních prostředků. Další výhodou plyne pro malé lokální projekty, které je touto formou možné financovat. Nevýhodou pro neziskové organizace může být špatné nastavení online crowdfundingových portálů, riziko nesplacení finančních prostředků či možné podvody ze strany zákazníků crowdfundingových portálů.¹³⁰

4.2 Daňové úlevy neziskových organizací

Ve většině případů je u neziskových organizací uplatňován omezený daňový režim. Nejrůznější zvýhodnění mají svou vazbu na veřejně prospěšnou

---

¹²⁷ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹²⁸ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹²⁹ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

¹³⁰ KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.

činnost, na kterou se neziskové organizace zaměřují. Dochází pak tedy k daňovým úlevám, k osvobození od daně nebo k výjimkách ze zdanění.¹³¹

Zajímavostí je, že v USA se jako termín označující neziskový sektor využívá spojení “tax exempt sector”, což můžeme přeložit jako daňově osvobozený sektor. Mimo USA je tento termín pro označení neziskového sektoru užívá velmi zřídka i přesto, že se daňové osvobození k organizacím neziskového sektoru vztahuje takřka vždy.¹³²

V České republice je zdaňování neziskových organizací upraveno zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, dále zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů nebo zákonem č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Pro tok finančních prostředků do a z neziskových organizací existují tři základní daňové režimy. Jsou jimi: *osvobození finančních toků neziskové organizace od daní* (tzv. *tax exemption*), *úlevy na daních donátorům* (tzv. *tax benefit*) a *úlevy na daních neziskových organizací* (tzv. *tax credit*). Zvláštní daňovým režimem je pak *daňová asignace*, kdy má poplatník daně možnost poukázat část zaplacené daně konkrétní neziskové organizaci.¹³³

V rámci prvního režimu jde nejčastěji o osvobození určitých příjmů (z hlavní a podnikatelské činnosti neziskové organizace od daně z příjmů právnických osob), osvobození od DPH či od majetkových daní (daně darovací, dědické a daně z nemovitostí). Druhý výše uvedený režim je chápán jako veřejná podpora soukromých osob. Pro přispěvatele je velkou výhodou možnost uplatnit si výši daru jako nezdanitelnou část základu daně či odčitatelnou položku. Příspěvky neziskovým organizacím se tak pro donátory stávají atraktivnější. Posledním zmíněným režimem je tzv. *tax credit*, který nezisková organizace uplatňuje jako snížení daňové povinnosti v různé výši z již vypočtené daňové povinnosti. V tomto

---

¹³¹ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.

¹³² ŠPALEK, Jiří, Vladimír HYÁNEK a Laura FÓNADOVÁ. *Na penězích záleží: české neziskové organizace v 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8430-8.

¹³³ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně* (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

případě však žádné finanční toky neziskové organizace nejsou osvobozeny od daně.¹³⁴

4.3 Způsoby financování

Jakým způsobem se poskytují zdroje financované neziskové organizaci určují právě způsoby financování. Tyto způsoby určují vztah mezi financujícím subjektem a subjektem financovaným. Můžeme uvést několik způsobů financování, a to:

- a) globální financování
- b) účelové financování,
- c) výkonové financování,
- d) kombinované financování.¹³⁵

Globální způsob neboli způsob celkového přidělu je založen na poskytování dopředu stanoveného objemu finančních prostředků, který je vázán na komplexní zajištění nebo zabezpečení služeb neziskovou organizací. Tento způsob financování je známý také jako “lump-sum” financování.¹³⁶

Účelový způsob financování je nejčastěji využívaným způsobem a jeho podstatou je účelová vázanost prostředků. To znamená, že se prostředky mohou využívat jen pro předem určené a schválené projekty. Využívání prostředků je zpravidla sledováno položkovým rozpočtem, přičemž roli zde hraje také časová dotace, to znamená, že finanční prostředky je možné využívat pouze v příslušném fiskálním roce, pokud není poskytovatelem prostředků stanoveno jinak. Na konci roku se pak předkládá celkové vyúčtování a závěrečná zpráva.¹³⁷

Výhodami účelového způsobu financování jsou např. zabezpečení plnění požadovaných výstupů a činností, ulehčení plánování a rozpočtování finančních prostředků, usnadnění porovnávání úrovně spotřeby finančních prostředků, nižší

---

¹³⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹³⁵ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹³⁶ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹³⁷ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

nároky na kvalitu managementu financování organizace, zjednodušení procesu vnitřní alokace finančních prostředků a vnitřní kontroly apod.¹³⁸

Jako nevýhody tohoto způsobu financování můžeme uvést: absenci nástroje zvyšování hospodárnosti, neexistenci nástroje, který by omezoval požadavky organizace na další přiděl finančních prostředků, finanční management organizace není nucen o finančních prostředcích aktivně uvažovat a další.¹³⁹

Výkonový způsob financování je založen na opačném principu, než je tomu u účelového způsobu. Finanční prostředky se zde poskytují výhradně až po provedení naplánovaných aktivit, projektů či po vytvoření výstupů, které byly smluvně dohodnuty.¹⁴⁰

Výhodami tohoto způsobu jsou např. omezení nadhodnocování výdajů z důvodů refundace nákladů na objednané výkony, organizace jsou nuceny hledat dodatečné zdroje financování a vytváří tak tlak na vícezdrojové financování, tímto způsobem se také zabezpečuje hospodárnost realizace výkonů apod.¹⁴¹

Nevýhodami může být: existence výrazného tlaku na hospodárnost, možnost vykazování nadhodnocených výkonů a lepších výsledků v porovnání s výsledky skutečnými nebo existence rizika zaměření se pouze na plnění úkolů a poskytování služeb, které jsou ekonomicky zajímavé na úkor hlavní veřejně prospěšné činnosti.¹⁴²

Posledním způsobem je způsob kombinovaný. Tento způsob se nejvíce využívá v praxi, jelikož výše uvedené způsoby se v tzv. čisté formě nevyskytují. Kombinace uvedených způsobů odstraňuje jejich nevýhody a rizika. Nejčastěji se

---

¹³⁸ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹³⁹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴⁰ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴¹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

využívá kombinace výkonového a účelového financování nebo účelového financování s celkovým přidělem.¹⁴³

4.4 *Finanční zdroje neziskových organizací*

Financování neziskových organizací se rozlišuje podle druhu té které organizace, přičemž u každé neziskové organizace je vnitřními předpisy organizace nebo legislativou upraveno, jakým způsobem bude organizace zdroje na financování své činnosti získávat.¹⁴⁴

U státních neziskových organizací je typické, že organizační složky státu jsou financovány zpravidla přímo ze státního rozpočtu, zatímco příspěvkové organizace se, co se týče financování, více podobají nestátním neziskovým organizacím a hospodaří s nejrůznějšími zdroji.¹⁴⁵

Základním právním předpisem v České republice, který upravuje financování neziskových organizací je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

Finanční zdroje neziskových organizací můžeme rozdělit do tří základních kategorií, a to: *vlastní zdroje*, *cizí zdroje* a *potenciální zdroje*.

4.4.1 *Vlastní zdroje*

Vlastní zdroje většinou poskytují sami členové nebo jsou organizací opatrovány její výdělečnou činností (hlavní či vedlejší). Můžeme je také nazývat zdroji samofinancování a bývají členěny na: *členské příspěvky*, *příjmy z hlavní a vedlejší činnosti* a *příjmy z podnikání*. Organizace o vlastních zdrojích příjmu sama rozhoduje, má o nich přehled a také organizaci poskytují určitou jistotu (např. v jakém období a v jaké výši budou vypláceny), proto jsou pro neziskové organizace velmi důležité. Organizace mohou vlastní zdroje využívat podle vlastního uvážení

---

¹⁴³ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴⁵ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

a může si z nich vytvářet finanční rezervu do budoucích let, čímž se také zvyšuje finanční jistota organizace.¹⁴⁶

Členské příspěvky můžeme rozdělit podle různých kritérií, např. podle toku peněz na příspěvky přijaté a příspěvky placené. Tyto se dále rozdělují podle účelu přijatých nebo poskytnutých příspěvků na příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami a členské příspěvky.¹⁴⁷

Povinnost členů uhradit každý rok členský příspěvek je stanovena zpravidla přímo ve stanovách či ve statutu organizace. O výši placeného příspěvku rozhodují k tomu příslušné orgány, přičemž o stanovené výši se musí vést záznam, jelikož podle zákona o dani z příjmu jsou členské příspěvky osvobozeny od daně z příjmu, ale jen za předpokladu, že jejich placení vyplývá ze stanov nebo jiného zřizovacího dokumentu.¹⁴⁸

Příjmy z hlavní a vedlejší činnosti jsou většinou ziskové hospodaření pořádaných akcí a realizovaných projektů¹⁴⁹ a příjmy z pronájmu nejrůznějšího majetku organizace. Např. pronájem ploch, pozemků, speciálního vybavení, sportovišť apod. V rámci vedlejší činnosti mohou být finančním zdrojem organizace i příjmy z poskytovaných služeb, a to třeba poskytování reklamy podnikatelům, spolupráce se správci lesů na jeho úklidu, spolupráce s obcemi při pořádání nejrůznější společenských akcí apod.¹⁵⁰

Podnikání je upraveno zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, který definuje podnikání, resp. podnikatele jako fyzickou či právnickou osobu, která samostatně na vlastní účet a odpovědnost vykonává výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.¹⁵¹ V žádném případě není možné, aby podnikání bylo hlavní

---

¹⁴⁶ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴⁷ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁴⁸ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁴⁹ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁵⁰ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

činností neziskové organizace a vždy jsou příjmy z podnikání předmětem daně. Podnikání však může být doplňkovou činností neziskové organizace a typickým příkladem je poskytování reklamy, pronájem prostor, pravidelná organizace výstav, koncertů, vzdělávacích seminářů, zájezdů, táborů apod. za účelem dosažení zisku, nebo prodej nakoupených či vyrobených předmětů.¹⁵²

4.4.2 Cizí zdroje

Cizí zdroje získávají neziskové organizace pouze na předem určenou dobu a po uplynutí této doby zdroje vracejí. Jedná se tedy např. o půjčky a poskytovali takovýchto prostředků mohou být kupříkladu banky. Nevýhodou tohoto způsobu financování je nutnost neziskové organizace uhradit úrok.¹⁵³

Velkým rizikem při využívání cizích zdrojů financování je nebezpečí nesplnění závazků, způsobení finančních problémů a s tím spojené poškození pověsti celé organizace.¹⁵⁴

4.4.3 Potenciální zdroje

Potenciálními zdroji financování neziskové organizace jsou všechny zdroje, které mohou organizaci poskytovat jednorázové prostředky pro její činnost nebo z nich mohou neziskové organizace čerpat prostředky dlouhodobě. Jedná se o prostředky nenárokové a organizace je může získat na základě žádosti nebo nejrůznějších projektů od soukromých osob, soukromých organizací či veřejných orgánů.¹⁵⁵

Takovéto zdroje organizace povětšinou musí využít na předem stanovený a schválený účel a na vybrané druhy nákladů. Poskytovatel finančních prostředků musí být následně po použití zdrojů informován kupříkladu vyúčtováním či závěrečnou zprávou o tom, zda byly prostředky využity na stanovený účel.¹⁵⁶

Do skupiny potenciálních zdrojů můžeme zařadit:

---

¹⁵² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁵³ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁵⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁵⁵ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁵⁶ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

- a) přímé dotace ze státního rozpočtu,
- b) nepřímé dotace ze státního rozpočtu,
- c) příspěvky ze zdrojů Evropské unie,
- d) příspěvky od územně samosprávných celků (obcí a krajů),
- e) příspěvky od nadací a nadačních fondů,
- f) firemní dárcovství,
- g) individuální dárcovství.¹⁵⁷

Každá z těchto skupin potenciálních zdrojů má své specifické daňové dopady a rozlišit je můžeme pomocí smlouvy o poskytnutí prostředků, na jejímž základě je možné rozhodnout, o jaký zdroj se jedná.¹⁵⁸

4.4.3.1 Přímé dotace ze státního rozpočtu

Jedná se o finanční prostředky, které organizace získávají přímo ze státního rozpočtu. To znamená, že mezi příjemcem prostředků a jejich poskytovatelem nestojí žádný další orgán či instituce. Přímými dotacemi jsou například dotace ministerstev, konkrétně např. Ministerstva kultury ČR či Ministerstva životního prostředí.¹⁵⁹

Neziskové organizace však na získání dotace ze státního rozpočtu nemají právní nárok a o poskytnutí dotace konkrétní neziskové organizaci na konkrétně specifikovaný projekt rozhoduje poskytovatel na základě žádosti příjemce, jak již bylo uvedeno výše. Pro zařazení do dotačního programu určitého ministerstva je pak rozhodující účel, na který je státní podpora žádána. V případě, že poskytovatel žádost o dotaci schválí, vydává písemné rozhodnutí, ve kterém uvede podrobné podmínky pro použití dotace, dále povinnosti příjemce dotace, které z přijetí dotace vyplývají a také podmínky pro zúčtování se státním rozpočtem.¹⁶⁰

Finanční prostředky mohou být poskytovány formou příspěvků a dotací na základě specifických zákonů, usnesení či nařízení vlády ČR nebo vyhlášek ministerstev, formou výběrového řízení na konkrétní projekty a služby vyhlašované

---

¹⁵⁷ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁵⁸ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁵⁹ PELIKÁNOVÁ, Anna. Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁶⁰ Ministerstvo financí České republiky. *Financování neziskových organizací* [online]. 20. 06. 2012. [cit. 16. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>

příslušnými státními orgány nebo formou veřejné zakázky (tato forma se týká především oblasti humanitární, problematiky zdravotně postižených, protidrogové prevenci, politiky státu vůči uprchlíků apod.)¹⁶¹

4.4.3.2 *Nepřímé dotace ze státního rozpočtu*

Nepřímé dotace ze státního rozpočtu jsou na rozdíl od přímých dotací určeny pouze těm neziskovým organizacím, které mají své ústředí a které se vnitřně člení na organizační jednotky. Tyto pak poskytují ústředí podklady, na jejichž základě ústředí zpracovává žádost a projekt a následně ji ústředí podává ministerstvu k posouzení. Velké neziskové organizace podávají pouze jedinou souhrnnou žádost. Poté, co jsou ministerstvem finanční prostředky přiděleny, ústředí rozděljuje dotace na jednotlivé žadatele. Konečný uživatel dotace je však vázán všemi pravidly stanovenými pro nakládání s dotacemi a pro závěrečné vyúčtování dotací.¹⁶²

4.4.3.3 *Příspěvky ze zdrojů Evropské unie*

Příspěvky ze strukturálních fondů EU získávají neziskové organizace ve většině případů prostřednictvím regionálních operačních programů, které vyhláší regionální rady v jednotlivých oblastech NUTS II.¹⁶³ V tomto případě jde o velké investiční projekty, do kterých se mohou zapojit velké neziskové organizace. Co se týče menších organizací, tyto mohou využívat např. integrované programy rozvoje měst, ve kterých mají sídlo.¹⁶⁴

---

¹⁶¹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁶² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁶³ NUTS II. je územní statistická jednotka označující tzv. Regiony soudržnosti. Tyto rozdělují Českou republiku na: Severozápad (kraje Karlovarský a Ústecký), Jihozápad (Plzeňský a Jihočeský kraj), Střední Čechy (Středočeský kraj), Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj), Jihovýchod (Vysočina a Jihomoravský kraj), Střední Morava (Olomoucký a Zlínský kraj), Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj) a Prahu. (EUROSKOP.CZ. *Správní členění (systém NUTS)* [online]. 09. 2020. [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/fondy/prehled-fondu/strukturalni-fondy/spravni-cleneni-system-nuts/>).

¹⁶⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

4.4.3.4 Příspěvky od územně samosprávných celků

Příspěvky od územně samosprávných celků se od sebe výrazně liší svou výší, účelem, na který jsou poskytovány, způsobem poskytování a v neposlední řadě způsobem závěrečného vyúčtování.¹⁶⁵

Kraje a velká města poskytují neziskovým organizacím finanční příspěvky prostřednictvím tzv. grantových programů, které jsou obvykle zveřejňovány na oficiálních webových stránkách krajů a měst. Malé obce mohou ovšem také poskytovat finanční prostředky obvykle na základě důkladného seznámení se představiteli obce se záměrem, na který chce nezisková organizace prostředky využít.¹⁶⁶

4.4.3.5 Příspěvky nadací a nadačních fondů

Jakožto sdružení majetku jsou nadace a nadační fondy zakládány právě s cílem podporovat předem stanovené aktivity a projekty. Prostředky poskytují nadace a nadační fondy opět na základě písemné žádosti neziskové organizace a předložených projektů. Nadace se zaměřují na určité oblasti (humanitární, ekologické, vzdělávací, sociální apod.), v rámci které pak vybírají projekty k posouzení.¹⁶⁷

Lepší postavení při posuzování projektů mají organizace, které mohou nabídnout za poskytnutí finančních prostředků určitou protihodnotu.¹⁶⁸ Získávání prostředků z tohoto zdroje je na jednu stranu náročnější než u jiných zdrojů financování, na druhou stranu však nadace a nadační fondy v případě úspěchu poskytují zpravidla vyšší příspěvky.¹⁶⁹

4.4.3.6 Firemní dárcovství

Dary poskytované různými podniky jsou dalším možným zdrojem financování neziskové organizace. Prostředky se opět poskytují na základě písemné

---

¹⁶⁵ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁶⁶ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁶⁷ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁶⁸ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁶⁹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

žádosti, přičemž se situace týkající se sponzoringu v jednotlivých firmách liší. Některé podniky finanční prostředky neziskovému sektoru vůbec neposkytují, zatímco jiné ano a v souvislosti s tím mají velmi dobře propracovanou strategii. Finanční podporu neziskovému sektoru většinou poskytují především malé a střední podniky, které mají větší vazbu na místní společnost než podniky velké.¹⁷⁰

Podpora ze strany podniků může mít například formu aukce, odvodu z prodaného zboží, slevy na zboží, které podnik nabízí, finančních darů z rozpočtu firmy, sbírky konané mezi zaměstnanci podniku apod.¹⁷¹

4.4.3.7 *Individuální dárcovství*

V neposlední řadě můžeme jako zdroj financování neziskové organizace jmenovat drobné individuální dary. Tyto jsou však poskytovány náhodně, příležitostně a nezisková organizace s nimi tedy nemůže dlouhodobě plánovat a počítat. Celkově je individuální dárcovství založeno na aktivním přístupu neziskové organizace, která oslovuje jednotlivce s cílem získat prostředky na předem vytyčený prospěšný účel.¹⁷²

Individuálními dárci jsou např. dobrovolníci, členové organizace a další.¹⁷³

4.5 *Finanční plánování v nestátních neziskových organizacích*

Finanční plánování neziskových organizací je velmi významnou součástí celého financování. Finanční plánování můžeme definovat jako soubor činností, které jsou zaměřeny na dosažení určitých finančních cílů.¹⁷⁴

Důležitými aspekty finančního plánování neziskové organizace jsou: omezení finančního rizika, zabezpečování dlouhodobé udržitelnosti neziskové organizace, zabezpečení porovnání reálné hodnoty očekávaných výdajů s reálnou

---

¹⁷⁰ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁷¹ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁷² STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

¹⁷³ PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. *Účetnictví a daně (Grada)*. ISBN 978-80-247-5699-8.

¹⁷⁴ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

možností pokrytí těchto výdajů dostupnými zdroji, sledování strategických cílů apod.¹⁷⁵

Celkově se finanční plánování řídí určitými zásadami, kterými jsou: flexibilita, periodičnost, přehlednost, systematičnost a úplnost.¹⁷⁶

4.5.1 Finanční plán

Finanční plán neziskové organizace je určitým způsobem strukturován. Jeho struktura je následující: *plánovaná rozvaha*, která stanovuje požadavky na potřebný majetek a potřebu finančních zdrojů k pokrytí tohoto majetku, *výkaz zisků a ztrát* neboli plán nákladů a výnosů, které plynou z hlavní a popř. i vedlejší činnosti neziskové organizace a *plán cash-flow*, který stanovuje tok peněžních prostředků.¹⁷⁷

Finanční plán můžeme rozdělit např. podle časového hlediska na *dlouhodobé* finanční plány a *krátkodobé* finanční plány (zaměřené pouze na běžnou provozní činnost organizace a nepřesahující horizont 3 let).¹⁷⁸

Dlouhodobý finanční plán se sestavuje zpravidla na dobu 3 až 5 let a obsahuje předpokládaný vývoj vnějších faktorů, rozhodnutí o využívání zdrojů při naplňování poslání organizace apod. Sestavuje se zvláště kvůli investiční činnosti neziskové organizace a z toho důvodu je rozpočet investičních výdajů důležitým zdrojem informací pro sestavení takového finančního plánu.¹⁷⁹

Krátkodobý finanční plán se sestavuje na období 1 roku zpravidla ve shodě s účetním obdobím. Jedná se o konkretizaci záměrů pro daný rok, které jsou stanoveny v dlouhodobém finančním plánu. Krátkodobý finanční plán reaguje na aktuální podmínky, které panují nejen uvnitř organizace, ale i navenek. Plánují se zde zejména náklady, výnosy a celkový hospodářský výsledek, který lze očekávat v určitém období.¹⁸⁰

---

¹⁷⁵ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁷⁶ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁷⁷ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁷⁸ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁷⁹ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸⁰ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

4.5.2 *Rozpočet organizace*

Rozpočet organizace patří mezi hlavní nástroje finančního řízení. Je sestavován pro vyjádření realistického předpokladu, s kolika finančními prostředky nezisková organizace může v budoucnu počítat, aby dosáhla plánovaných cílů.¹⁸¹

4.5.2.1 *Tvorba rozpočtu*

Rozpočet neziskové organizace sestavují její řídicí pracovníci ve vzájemné spolupráci a jeho sestavení je možné provádět dvěma způsoby: buď stanovit celkový rozpočet jako součet všech dílčích kvantifikací aktivit, činností apod. (zdola nahoru), nebo posoudit a vypracovat celkový rozpočet a následně rozepsat jednotlivé oblasti podrobněji (shora dolů).¹⁸²

Rozpočet lze vypracovávat za pomoci několika metod:

- a) vytvořit rozpočet podle výsledků z minulých let s přihlédnutím k plánovanému růstu mezd, k výši inflaci apod.,
- b) vytvořit rozpočet výhradně na základě plánovaných činností za určité období,
- c) kombinace výše zmíněných.¹⁸³

4.5.2.2 *Druhy rozpočtů*

Jednotlivé sestavené rozpočty můžeme rozdělit např. na rozpočet *vyrovnaný*, rozpočet *přebytkový* nebo rozpočet *deficitní*.

Vyrovnaný rozpočet předpokládá na následující období vzájemnou vyrovnanost plánovaných příjmů i výdajů, přičemž žádné prostředky nebudou přebývat ani chybět.¹⁸⁴

Přebytkový rozpočet je rozpočet, který plánuje převahu příjmů (získaných finančních zdrojů) nad výdaji, přičemž přebytečné příjmy budou využity jako finanční zdroje na následující období.¹⁸⁵

---

¹⁸¹ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸² BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸³ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸⁴ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸⁵ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

Deficitní rozpočet neboli také rozpočet ztrátový, je rozpočet, který naopak od rozpočtu přebytkového očekává nedostatečné finanční zdroje k pokrytí všech nákladů. Tato ztráta se může krýt např. snížením vlastního jmění organizace či ziskem z minulých let. Dlouhodobé fungování s deficitním rozpočtem však není možné.¹⁸⁶

Dalším typem rozlišování rozpočtů je dělení na rozpočet *programový* a rozpočet *zdrojový*.

Programový rozpočet je v neziskovém sektoru nejvyužívanějším typem rozpočtu, který staví na projektech a střediscích té které organizace. Základem pro sestavení takového rozpočtu je jeho přehlednost. Při jeho tvorbě se nejprve stanoví jednotlivé projekty, střediska a činnosti neziskové organizace, poté se kvantifikují přímé a nepřímé výdaje pro jednotlivá střediska, přičemž přímými výdaji jsou peněžní jednotky pro jednotlivá střediska a nepřímými výdaji jsou pak výdaje na správu, řízení a administrativu. A následně se určují finanční zdroje pro jednotlivá střediska, tedy příjmy neziskové organizace.¹⁸⁷

Rozpočet zdrojový je postaven na konkrétních výdajích, které budou hrazeny z konkrétních zdrojů. Zdrojový rozpočet je důležitým zdrojem informací pro finanční plánování, fundraising a pro dárce, kteří mohou na základě tohoto rozpočtu přesně vidět, jak jsou jejich finanční prostředky využity. Zdrojové rozpočty jsou sestavovány samostatně pro každý projekt.¹⁸⁸

5 Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je jedním z významných pilířů neziskového sektoru, a proto se o něm v této práci také zmíním.

5.1 Definice dobrovolnictví

Dobrovolnictví je v českém právním řádu upraveno v zákoně č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). § 2 odst. 1 tohoto zákona definuje pojem dobrovolnická služba jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

---

¹⁸⁶ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸⁷ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁸⁸ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,

b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo

c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.¹⁸⁹

V praxi neziskových organizací se rozlišují dva typy dobrovolnické služby:

- a) dobrovolnická služba upravená zákonem o dobrovolnické službě,
- b) dobrovolnická výpomoc mimo režim zákona o dobrovolnické službě.

Zákon o dobrovolnické službě upravuje především náležitosti smlouvy uzavírané mezi dobrovolníkem a tzv. vysílající organizací, což je organizace, která poskytuje dobrovolníky organizacím přijímajícím. Dále zakotvuje povinnost pojištění dobrovolníků vysílající organizací na škodu způsobenou dobrovolníkem třetí osobě i na škodu, která při výkonu dobrovolnické služby vznikne samotnému dobrovolníku.¹⁹⁰

Dobrovolnická výpomoc poskytovaná mimo režim zákona o dobrovolnické službě je vykonávána opět na základě smlouvy, tentokrát smlouvy o dobrovolnické výpomoci. Tato však není výslovně upravena zákonem a je na smluvních stranách, jak si upraví vzájemná práva a povinnosti.¹⁹¹

Výhodou, která plyne z podřízení se režimu zákona o dobrovolnické službě, je především možnost získání dotace od ministerstva na podporu dobrovolnické služby.¹⁹²

---

¹⁸⁹ § 2 odst. 1 zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

¹⁹⁰ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

¹⁹¹ VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

¹⁹² VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

5.2 *Typické oblasti dobrovolnické práce*

Dobrovolnické služby jsou využívány v celé řadě oblastí neziskového sektoru. Nejtypičtějšími oblastmi jsou:

- a) sportovní, vzdělávací a volnočasové aktivity,
- b) ekologická oblast a oblast ochrany životního prostředí,
- c) sociální a zdravotní oblast,
- d) humanitární oblast a oblast ochrany lidských práv,
- e) kulturní oblast,
- f) oblast zahraniční dobrovolné služby.¹⁹³

5.3 *Výhody a nevýhody dobrovolnictví z pohledu neziskové organizace*

Dobrovolnická činnost přináší neziskovým organizacím především: levnou pracovní sílu (organizace za dobrovolníky neplatí tržní cenu, přesto však nějaké náklady vznikají), zpětnou vazbu (dobrovolníci přinášejí kritické názory na fungování organizace), nové pohledy a názory (dobrovolníci pocházejí z nejrůznějších profesí, čímž mohou obohatit neziskový sektor o mnoho zkušeností), propagaci (výkon v té které neziskové organizaci může způsobit šíření dobrého jména této organizace) či uchazeče o práci (dlouhodobí dobrovolníci jsou ideálními uchazeči o placenou pracovní pozici, jelikož jsou již proškolení ve fungování organizace a mají praxi).¹⁹⁴

Ačkoliv jsou dobrovolníci neplacenou silou a, jak již bylo výše zmíněno, organizace za ně neplatí tržní cenu, přesto neziskové organizaci vznikají určité náklady. Těmito náklady jsou například náklady na řízení dobrovolníků (placení koordinátora), náklady na zajištění odpovídajících pracovních podmínek a pracovních pomůcek. Častými náklady jsou i vyjádřená poděkování dobrovolníkům ve formě volných vstupů na pořádané akce, školení, představení apod.¹⁹⁵

Využívání dobrovolníků s sebou však přináší i určité riziko. Tímto může být třeba horší postižitelnost dobrovolníka vůči nedbalosti nebo zneužití postavení, i přes uzavřenou písemnou smlouvu o dobrovolnické práci. Dalším rizikem může být

---

¹⁹³ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁹⁴ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

¹⁹⁵ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

šíření citlivých informací a know-how organizace, což je pro každou neziskovou organizaci jistě nežádoucí.¹⁹⁶

I přes rizika, která dobrovolnickou činnost mohou provázet, však zcela jistě převažují výhody dobrovolnictví a pro neziskové organizace je činnost dobrovolníků nenahraditelným faktorem.

---

¹⁹⁶ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

6 Český červený kříž

6.1 *Definice*

Společnost Český červený kříž (ČČK) je humanitární společnost, která působí na celém území České republiky. Sídlo Červeného kříže je v Praze a společnost existuje na základě zákona. ČČK je státem uznanou národní společností Červeného kříže ve smyslu mezinárodního práva a z hlediska vnitrostátního práva je považována za spolek. ČČK je také součástí Mezinárodního Červeného kříže.¹⁹⁷

6.2 *Působnost ČČK*

Společnost působí v oblasti humanitární, sociální, zdravotní a zdravotně-výchovné a plní všeobecně prospěšnou činnost. Posláním ČČK je ochrana zdraví, života, úcta k lidské bytosti, předcházení a zmírňování utrpení, podpora vzájemného porozumění, přátelství, míru mezi národy bez rozdílu národnosti, rasy, náboženství, třídy nebo politického smýšlení a usilování o naplňování základních principů hnutí ČČK. Český červený kříž také plní úkoly, které vyplývají z Ženevských úmluv, jejich dodatkových protokolů, rezolucí Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce a ze zákona č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů.¹⁹⁸

Činnost, které se ČČK věnuje, zahrnuje především oblast civilní obrany a ochrany obyvatelstva, výcvik první pomoci, poskytování humanitární pomoci v případě katastrof a jiných mimořádných událostí, poskytování zdravotnických, záchranných, sociálních a dalších humanitárních služeb, organizaci a podpory sociální a zdravotní výchovy dětí a mládeže.¹⁹⁹

6.3 *Principy*

Jak již bylo zmíněno výše, ČČK se řídí principy Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Těmito principy jsou:

- a) Humanita – formuluje základní poslání Červeného kříže, kterým je předcházení či mírnění všech forem lidského utrpení;
- b) Nestrannost – princip, na jehož základě nelze činit nepříznivé rozdíly dané národností, rasou, náboženstvím, sociálním statutem, pohlavím apod.;

---

¹⁹⁷ Český červený kříž. *Kdo jsme* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/kdo-jsme>

¹⁹⁸ Darujspravne.cz *Český červený kříž* [online]. 2017. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.darujspravne.cz/organizace/detail/cesky-cerveny-kriz-4453>

¹⁹⁹ Darujspravne.cz *Český červený kříž* [online]. 2017. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.darujspravne.cz/organizace/detail/cesky-cerveny-kriz-4453>

- c) Neutralita - Červený kříž stojí mimo jakékoli politické či náboženské spory či nepřátelské akce;
- d) Nezávislost - ČČK se rozhoduje samostatně nezávisle na vládách zemí, s nimiž spolupracuje;
- e) Dobrovolnost – principem ČČK je poskytování nezištné pomoci;
- f) Jednota – v každém státě působí pouze jedna národní společnost pro celé území státu;
- g) Světovost - Mezinárodní hnutí ČK a ČP působí na celosvětové úrovni a národní společnosti spolu navzájem spolupracují.²⁰⁰

Předchůdci ČČK jsou Vlastenecký pomocný spolek pro Království české, který byl založen v roce 1868 jako 13. národní společnost Červeného kříže na světě, a Československý červený kříž, který byl založen v roce 1919.²⁰¹

6.3.1 Znak Českého červeného kříže

Znak Českého červeného kříže [PNG]. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/kdo-jsme>.

Znak ČČK má především ochrannou funkci, přičemž má chránit zdravotníky, zdravotnické objekty a materiály, raněné a nemocné osoby, a dále také identifikační funkci, jelikož se užívá k označení příslušnosti ke složkám Červeného kříže a Červeného půlměsíce. V jiných případech je užití znaku nebo symbolů

²⁰⁰ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²⁰¹ Český červený kříž. *Kdo jsme* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/kdo-jsme>

Červeného kříže zcela nepřipustné. Užívání znaku je přísně limitováno, a to jak mezinárodním, tak vnitrostátním právem.²⁰²

Důvodem pro omezení užívání znaku je fakt, že znak ČČK má poskytnout ochranu zdravotníkům v době ozbrojených konfliktů a deklarovat tak nestrannou, neutrální a nezávislou pomoc, kterou ČČK poskytuje. Pokud by docházelo k neoprávněnému užívání znaku, zdravotníci a personál Červeného kříže by se vystavovali nebezpečí a došlo by k omezení dostupnosti poskytované pomoci.²⁰³

6.4 *Statistika*

Celkový počet členů a dobrovolníků (s uhrazeným členským příspěvkem) činí ke dni 31.12.2021 14 410 členů, kteří jsou sdružení v 442 Místních skupinách ČČK v 64 Oblastních spolcích ČČK. Počet zaměstnanců ČČK činil 585 osob. V roce 2021 ČČK poskytl pomoc a služby celkem 404 248 lidem a náklady všech subjektů ČČK činily v roce 2020 461,1 milionů Kč a výnosy 462,5 milionů Kč.²⁰⁴

6.5 *Organizační struktura*

Společnost Český červený kříž je tvořena Oblastními spolky ČČK, které jsou registrovány u Výkonné rady ČČK. Tyto Oblastní spolky ČČK (OS ČČK) se vnitřně člení na Místní skupiny ČČK (MS ČČK), které jsou registrovány u místně příslušné Oblastní výkonné rady ČČK.²⁰⁵

6.6 *Orgány ČČK*

Nejvyšším orgánem je Shromáždění delegátů, které tvoří zvolení delegáti Oblastních spolků. Statutárním orgánem je prezident ČČK, kontrolním orgánem je dozorčí rada ČČK a výkonným orgánem je Výkonná rada ČČK, která zřizuje Úřad Českého červeného kříže, jako odborný orgán Společnosti ČČK.²⁰⁶

6.6.1 *Orgány Oblastních spolků ČČK*

Nejvyšší orgán tvoří Valné shromáždění OS ČČK, toto je opět tvořeno delegáty, kteří jsou zvoleni MS ČČK. Statutárním orgánem OS ČČK je předseda

---

²⁰² Český červený kříž. *Znak Červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/znak-cerveneho-križe>

²⁰³ Český červený kříž. *Znak Červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/znak-cerveneho-križe>

²⁰⁴ Český červený kříž. *Kdo jsme* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/kdo-jsme>

²⁰⁵ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/organizacni-struktura>

²⁰⁶ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/organizacni-struktura>

Oblastní výkonné rady ČČK, tato opět zřizuje Úřad Oblastního spolku ČČK, jako odborný orgán OS ČČK, a jako kontrolní komise dozorčí rada OS ČČK.²⁰⁷

V každém kraji funguje jeden Oblastní spolek ČČK, který je pověřen jednáním s krajskými institucemi. Jedná se o tzv. pověřený oblastní spolek.

Místní skupiny ČČK jsou organizačními jednotkami příslušného OS ČČK. Nemají právní osobnost a sdružují členy ČČK, přičemž minimální počet členů je 5 osob.

6.6.2 *Orgány Místních skupin ČČK*

Nejvyšším orgánem je valná hromada MS ČČK, ve které jsou shromážděni všichni členové registrované v místní skupině. Statutárním orgánem je předseda MS ČČK, výkonným orgánem je představenstvo MS ČČK a kontrolním orgánem jsou pak revizoři MS ČČK. Každá MS ČČK má specificky určenou oblast své působnosti. Tou zpravidla bývá obec, resp. její část.²⁰⁸

6.7 *Právní osobnost*

Společnost Český červený kříž je právnická osoba a jako taková má právní osobnost. Oblastní spolky ČČK jako pobočné spolky ČČK mají taktéž právní osobnost, která je od Společnosti ČČK odvozená. Naopak Místní skupiny ČČK, jak již bylo zmíněno výše, obecně právní osobnost nemají a mohou právně jednat jen v rámci zmocnění. Výjimkou jsou však MS ČČK, které Výkonná rada ČČK registrovala jako pobočné spolky. V tomto případě je opět jejich právní osobnost odvozena od právní osobnosti ČČK. Registrované pobočné spolky nalezneme v Registru pobočných spolků.²⁰⁹

6.8 *Jednání za ČČK a OS ČČK*

Kromě statutárních orgánů ČČK a OS ČČK, což jsou tedy výše zmínění prezident ČČK a předseda OVR ČČK, je možné, aby měla ČČK další zástupce, a to podle § 64 Stanov ČČK. Těmito zástupci jsou zpravidla ředitel Úřadu ČČK, popř. Ředitel Úřadu OS ČČK.²¹⁰

---

²⁰⁷ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/organizacni-struktura>

²⁰⁸ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/organizacni-struktura>

²⁰⁹ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/organizacni-struktura>

²¹⁰ Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkyriz.eu/organizacni-struktura>

6.8.1 Schéma organizační struktury ČČK

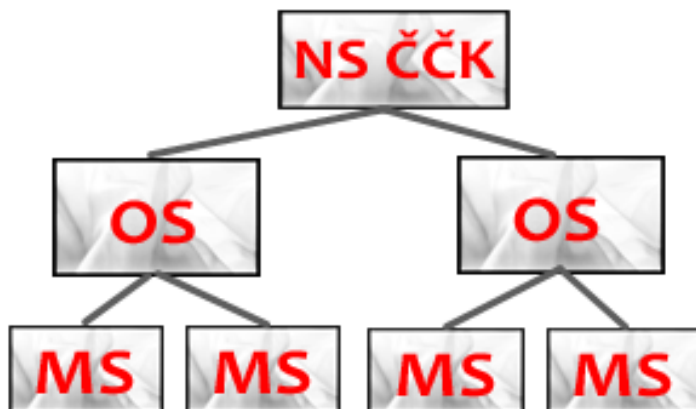

Schéma organizační struktury ČČK [PNG]. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. [cit. 03. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/organizacni-struktura>.

Na vrcholu schématu se nachází Národní společnost Český červený kříž, jejímiž pobočnými spolky jsou Oblastní spolky ČČK, které následně zřizují své organizační jednotky, a to Místní skupiny ČČK.

6.9 Stanovy ČČK

Stanovy jsou základním dokumentem Českého červeného kříže a najdeme v nich upravené obecné náležitosti ČČK, a to konkrétně poslání, působnost, sídlo, úkoly ČČK a znak. Také je v nich upraven vznik a zánik členství, práva a povinnosti členů, organizační struktura, osoby, které jsou oprávněné jednat jménem organizačních jednotek apod. Stanovy také upravují hospodaření a majetkové poměry ČČK.²¹¹

6.10 Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce je mezinárodní humanitární organizace, která působí celosvětově a jež je tvořena 3 složkami, a to: Mezinárodním výborem Červeného kříže, Mezinárodní federací Červeného kříže a Červeného půlměsíce a jednotlivými národními společnostmi, např. Červenými kříži, Červenými půlměsíci a Davidovými hvězdami jednotlivých zemí.²¹²

Do roku 1986 organizace využívala název Mezinárodní červený kříž a po roce 1986 se název změnil na Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného

²¹¹ Český červený kříž. *Stanovy Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenkykruz.eu/stanovy-cck>

²¹² JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

půlměsíce. Zajímavostí je, že původní název je stále platný, ačkoliv nově přijatý název se v praxi uplatňuje více a uplatňuje se přednostně.²¹³

6.10.1 Mezinárodní výbor Červeného kříže

Jedná se o nezávislou, apolitickou, nestrannou a neutrální instituci, která sídlí v Ženevě. Do roku 1875 Mezinárodní výbor Červeného kříže (MV ČK) využíval název Mezinárodní výbor pro pomoc raněným vojákům. Jeho posláním, k němuž je také jako jediná instituce oprávněna je oficiálně uznávat národní společnosti v jednotlivých zemích. V rámci výčtu složek MH ČK a ČP je považován za složku řídicí, která poskytuje pomoc jednotlivým zemím při vnitřních nepokojích a při ozbrojených konfliktech. Pomoc poskytuje především snahou o prosazení práva na zdravotní péči, podporou zdravotníků a zdravotnických zařízení v místech konfliktů, poskytuje také léčiva, zdravotnický materiál, zprostředkovává zdravotnické transporty, podporuje místní nemocnice a další.²¹⁴

6.10.2 Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce

Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce (MF ČK a ČP), s původním názvem Liga společností ČK, byla založena v roce 1919, a to s posláním podporovat mírové programy řídit mezinárodní pomoci do zemí zasaženými katastrofami, ale nikoli válkou či nepokoji. MF ČK a ČP se věnuje péči o uprchlíky, spolupracuje se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) či s Organizací pro výživu a zemědělství (FAO) a dalšími. Ve vztahu k MV ČK a ČP se jejich působnost nepřekrývá, nýbrž MV ČK a ČP se zaměřuje na problémy, které jsou spojeny s válkami a s nepokoji a MF ČK a ČP se naopak věnuje pomoci v ostatních oblastech.²¹⁵

V jednotlivých státech pak působí národní společnosti Červeného kříže, Červeného půlměsíce a Davidovy hvězdy, Českou republiku nevyjímaje (viz. výše). Všechny tyto jmenované organizace jsou v zásadě identické, ačkoliv z historických důvodů nejsou jejich názvy a znaky jednotné. Takovéto organizace mohou vzniknout pouze ve státech, které přijaly alespoň I. Ženevskou úmluvu. Mají své vlastní humanitární, sociální a zdravotní programy a představují zastoupení MH ČK a ČP na národní úrovni. Angažují se např. v oblasti dárcovství krve, organizace

---

²¹³ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²¹⁴ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²¹⁵ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

zdravotnické záchranné služby, zabývají se také zdravotní výchovou, výukou první pomoci, poskytováním pomoci při katastrofách či ozbrojených konfliktech, provozují také pátrací službu apod. V případě, že poskytují pomoc při nepokojích či ozbrojených konfliktech, spolupracují úzce s Mezinárodním výborem Červeného kříže.²¹⁶

6.10.3 *Mezinárodní konference Červeného kříže a Červeného půlměsíce*

Mezinárodní konference (MK) ČK a ČP je nejvyšší orgán Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíců. Zasedání MK se koná jednou za 4 roky a účastní se ho delegáti národních společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce, Mezinárodního výboru Červeného kříže, Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce a delegáti vlád jednotlivých zemí, které přistoupily k Ženevským úmluvám. Na zasedání se obvykle projednávají všeobecné problémy a také se přijímají rezoluce a doporučení. Tyto se přijímají hromadným hlasováním, přičemž jsou jednotlivé země na konferenci zastoupeny dvěma delegáty, a to jedním z národních společností ČK a ČP a jedním zástupcem vlády. Každá delegace má v hlasování jeden hlas.²¹⁷

Otázky, které se týkají celého Hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce se řeší na tzv. zasedání Rady delegátů společně s Valným shromážděním delegátů (nejvyšším orgánem Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce). Na zasedání Rady delegátů se dále projednávají mandáty jednotlivých složek a schvalují se stanoviska a návrhy Hnutí ČK a ČP. Tyto návrhy a stanoviska jsou posléze předkládány Mezinárodní konferenci ČK a ČP.²¹⁸

6.10.4 *Ocenění*

V rámci Mezinárodního hnutí ČK a ČP je možné získat jako nejvyšší vyznamenání **medaili Henriho Dunanta**. Toto ocenění je udělováno za obzvlášť významné zásluhy o Červený kříž nebo mezinárodní humanitární právo. Může být udělena nejvýše pěti držitelům jednou za dva roky a je slavnostně předávána na

---

²¹⁶ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²¹⁷ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²¹⁸ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

zasedání Rady delegátů ČK a ČP (vrcholného orgánu Mezinárodního hnutí ČK a ČP), a to konkrétně v předvečer konání Mezinárodní konference ČK a ČP.²¹⁹

V České republice tuto medaili obdrželi MUDr. František Janouch a doc. JUDr. Gejza Mencer, DrSc. Janouch jako předseda ČSČK v letech 1956 až 1965 a Mencer jako expert ČSČK na otázky mezinárodního humanitárního práva. Mencer byl také účastníkem vládní delegace na diplomatické konferenci, na které byl přijatý první a druhý dodatkový protokol k Ženevským úmluvám.²²⁰

Henri Dunant (1828 – 1919) byl jedním ze zakladatelů Červeného kříže. Svou knihou “Vzpomínky na Solferino” inicioval založení mezinárodní organizace Červeného kříže. Věnoval se řešení celospolečenských problémů, otázkám reformy pracovních podmínek, otázkám zacházení s válečnými zajatci a také např. vytváření bezpečných území pro civilní obyvatelstvo v oblastech válečných konfliktů. V roce 1901 mu byla za všechny jeho zásluhy dokonce udělena vůbec první Nobelova cena míru. Dne 8. května, v den výročí jeho narození, se od roku 1948 slaví Světový den Červeného kříže.²²¹

---

²¹⁹ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²²⁰ JUKL, Marek a Jana MAJRICHOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²²¹ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

Henry Dunant [JPG]. In: Wikipedie [online]. 24. 11. 2022. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Henri_Dunant.

Medaile Henriho Dunanta [GIF]. In: IDENTIFYMEDALS.COM [online]. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.identifymedals.com/database/medals-by-period/post-ww2-medals/the-henry-dunant-medal/>.

Zdravotníkům ČR je jako nejvyšší ocenění určena **medaile Florence Nightingalové**. Tato se uděluje za obětavou práci ve prospěch raněných za válečného nebezpečí nebo za mimořádné zásluhy o rozvoj vzdělání zdravotních sester. V České republice ji v průběhu let zatím obdrželo 33 zdravotnic.²²²

Florence Nightingale (1820 – 1910) je jednou z nejslavnějších žen v historii Mezinárodního hnutí Červeného kříže. Zasloužila se o založení první školy pro výcvik ošetrovatelek při Nemocnici svatého Tomáše na břehu Temže. Jednalo se o školu s názvem “Škola Florence Nightingalové pro zdravotní sestry”. Dále se jí připisují zásluhy v Krymské válce při organizování dobrovolné zdravotnické služby. Mimo jiné se věnovala nemocnicím a zakládání útulků pro invalidy. Za její obětavost, humánní citění a velké zásluhy o rozvoj dobrovolné ošetrovatelské služby se stala velkou osobností spojenou s činností Červeného kříže.²²³

Florence Nightingale [JPG]. In: *Wikipedie* [online]. 24. 01. 2023. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Florence_Nightingalov%C3%A1.

---

²²² JUKL, Marek a Jana MAJRICOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.

²²³ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

Florence Nightingale - Krymská válka [JPG]. In: FORTIS [online]. 20. 04. 2017. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.fortis.edu/blog/nursing/the-story-of-florence-nightingale.html>.

Medaile Florence Nightingalové [JPG]. In: onebid.cz [online]. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://onebid.cz/cs/odznaczenia-medal-florence-nightingale-pryzyznany-polce/242523>.

6.11 Historie ČČK a ČSČK

Mezinárodní hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce bylo založeno v roce 1863 a nedlouho poté, v roce 1868, byl založen Vlastenecký pomocný spolek Červeného kříže pro Království české, a to jako třináctá národní společnost Červeného kříže na světě.²²⁴ Mezinárodní výbor Červeného kříže byl založen na konferenci v Ženevě, na kterou bylo pozváno 36 delegátů z 16 evropských zemí. O rok později, v roce 1864 se konala druhá konference v Ženevě, na které byly přijaty Ženevské úmluvy.²²⁵

6.11.1 Ženevské úmluvy

První Ženevskou úmluvou, která byla v roce 1864 přijata, byla “Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných v polních armádách”. Na základě této úmluvy se sanitní vozidla, vojenské nemocnice a zdravotnický personál považují za neutrální a proto jsou chráněny a respektovány všemi bojujícími stranami. V souvislosti s tímto byl také schválen jednotný znak Červeného kříže (viz. výše) - červený kříž v bílém poli.²²⁶

Tuto úmluvu později v roce 1899 doplnila Haagská úmluva, která rozšířila ochranu na záchranné čluny, nemocniční lodě včetně posádky a také na ztroskotané osoby.²²⁷

V roce 1906 byla přijata Ženevská úmluva, kterou se ochrana opět rozšířila, a to na válečné zajatce. Tato úmluva byla doplněna po první světové válce v roce 1929.²²⁸

Po druhé světové válce byla v roce 1949 svolána konference Mezinárodního výboru ČK, na které byly přijaty hned čtyři další Ženevské úmluvy o ochraně obětí války. Jednalo se o Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných a nemocných v polních armádách, která chrání raněné a nemocné vojáky, lékaře, zdravotnický personál a duchovní; Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných, nemocných a ztroskotaných příslušníků ozbrojených sil na moři; Ženevskou úmluvu o zacházení

---

²²⁴ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²²⁵ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²²⁶ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²²⁷ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²²⁸ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

s válečnými zajatci a Ženevskou úmluvu o ochraně civilních osob v době války. Všechny tyto úmluvy jsou platné dodnes a tvoří základ současného mezinárodního humanitárního práva.²²⁹

V roce 1977 byly opět v Ženevě schváleny dva Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám z roku 1949. První Dodatkový protokol se týká ochrany obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Druhý Dodatkový protokol upravuje ochranu obětí ozbrojených konfliktů, které nemají mezinárodní charakter. To znamená obětí občanských válek či ozbrojených povstání.²³⁰

V průběhu let je však potřeba reagovat na nové způsoby vedení válečných akcí, a proto byla o 20 let později, v roce 1997, přijata v kanadské Ottawě tzv. Ottawská konvence o nášlapných minách.²³¹

Za předpokladu, že země dodržují Ženevské úmluvy, je potencionálním obětím válečných konfliktů poskytována efektivní ochrana.

6.11.2 *Poslání*

Původně bylo posláním Červeného kříže pomoc obětem válek, a to především raněným vojákům. V roce 1864 byla iniciativou Červeného kříže přijata první z Ženevských úmluv, přičemž tato kodifikovala ochranu raněných i zdravotníků v době války. Poslání Červeného kříže se poté rozšířilo i na mírovou činnost zahrnující zdravotnické školství, pomoc při epidemiích cholery či povodních, charitativní aktivity zaměřené na vdovy či sirotky, personální a materiální přípravu na možné válečné nasazení pomocné zdravotnické služby armády, což znamená zajišťování přepravy raněných, vybavení a rozvinutí tzv. rezervních nemocnic.²³²

6.11.3 *České země*

V Českých zemích tedy vznikl Červený kříž v roce 1868 v podobě Vlasteneckého pomocného spolku Červeného kříže pro Království české. Po konci první světové války, došlo ke vzniku Československé republiky, a proto se tento spolek přetransformoval na Československý červený kříž, a to v roce 1919 na popud

---

²²⁹ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²³⁰ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²³¹ ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55s.

²³² Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenyrkruz.eu/historie-csck-a-cck>

Alice Masarykové, dcery tehdejšího prezidenta Tomáše G. Masaryka. A. Masaryková byla současně také jmenována předsedkyní Č. S. červeného kříže prezidentem republiky. ČSČK měl být na rozdíl od svého předchůdce všelidovým spolkem. Majetek byl převzat od Vlasteneckých pomocných spolků pro Království české i pro Moravu a taktéž ČSČK převzal po svých předchůdcích provozování sociálních a zdravotnických zařízení, a to včetně ošetrovatelských škol v Praze a v Brně. Následně se oba zmíněné spolky rozpustily s tím, že velký počet členů přešel nově do ČSČK.²³³

Alice Masaryková [WEBP]. In: Deník Referendum [online]. 2020. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/29081-jen-minimum-ulic-u-nas-se-jmenuje-po-zenach-je-cas-to-zmenit>.

ČSČK se dělil na čtyři divize, a to na divizi českou, divizi moravskoslezskou, divizi slovenskou a divizi podkarpatskou. V čele stála již zmíněná předsedkyně, přičemž čestným předsedou byl prezident republiky – v té době tedy T. G. Masaryk následován Edvardem Benešem a Emilem Háchou.²³⁴

---

²³³ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²³⁴ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

6.11.4 *Meziválečné období*

V meziválečném období se ČSČK zaměřil na zdravotní výchovu obyvatelstva, protiepidemické akce, sociální pomoc zranitelným skupinám obyvatel, podporu a poskytování zdravotní péče, výchovu zdravotnického personálu, pomoc do zahraničí, na založení sítě Automobilní záchranné služby, pomoc při živelných pohromách a v 30. letech také na zdravotní část přípravy obyvatelstva k civilní obraně. Dále se ČSČK nově zaměřoval na práci s dětmi a mládeží, která byla představovaná Dorostem ČSČK nebo tzv. Mírovými slavnostmi.²³⁵

Československým červeným křížem byly zřízeny tzv. Zdravotní poradny ČSČK, a to jako nástroj v oblasti prevence. Tyto poradny se dělily dle odbornosti a chorob a zvlášť stály poradny zaměřené na děti. Cílem poraden bylo poskytování zdravotní výchovy a také drobných zdravotních úkonů, jako jsou např. injekce, výplachy či běžné zubařské zákroky.²³⁶ ČSČK zřídila řadu zdravotnických zařízení. Můžeme jmenovat např. Dětskou odbornou léčebnu CH. G. Masarykové v Bukovanech, která funguje i v současnosti a léčí se zde především děti s onemocněním dýchacích cest, nosohltanu, vedlejších nosních dutin, hrtanu, průdušek, plic a děti s alergickými rýmami, astmatem, vrozenými i získanými poruchami imunity a alergickými chorobami kůže. Jako další zdravotnické zařízení ČSČK můžeme uvést např. Sanatorium ČSČK v Praze, nemocnici Tatra ve Spišské Sobotě, Tuberkulózní preventorium ČSČK v Novém Smokovci a ve Vysokých Tatrách a další.²³⁷

ČSČK se také zabýval přípravou profesionálního zdravotnického personálu. Metody této přípravy vycházely ze zkušeností Amerického červeného kříže, ale také od dobrovolných zdravotníků a ošetřovatelek a šířením znalostí ošetřovatelství mezi veřejností.²³⁸

Další zásluhou, kterou můžeme připisat Československému červenému kříži je položení základů pro dnešní zdravotnickou záchrannou službu, a to konkrétně

---

²³⁵ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²³⁶ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²³⁷ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²³⁸ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

zbudováním sítě stanic automobilové záchranné služby v celé ČSR v roce 1925. Tato služba prošla úspěšně velkým rozvojem a v roce 1952 byla zestátněna. V tu dobu se jednalo již o 804 sanitek a o 392 záchranných stanic.²³⁹

Československý červený kříž se angažoval také v humanitárních činnostech, a to např. snahou zlepšovat postavení sociálně slabých skupin obyvatelstva, především po roce 1929, kdy propukla velká hospodářská krize. Mezi základní prvky péče o takovéto sociálně slabší skupiny patřilo např. nouzové stravování nezaměstnaných osob, pořádání prázdninových pobytů pro sociálně slabé děti, zajišťování zdravotní péče pro nemajetné obyvatele, péče o sirotky, pomoc vystěhovalcům apod. V souvislosti se zmíněnou pomocí vystěhovalcům se ČSČK velmi angažoval také v zajištění základní péče o obyvatele, kteří byli vystěhováni z území postoupených Německu a dalším státům v roce 1938 po konání tzv. Mnichovské konference.²⁴⁰

6.11.5 *Komunistický režim*

Po únoru 1948, kdy se v Československé republice dostala k moci komunistická strana, došlo k řadě změn i v ČSČK, např. ČSČK přišel o svou ekonomickou samostatnost, byla mu odebrána celá řada jeho tradičních činností, jeho zbývající činnosti (např. výuka první pomoci) se však rapidně rozvinuly, a dokonce se ČSČK začal věnovat činnostem novým, jako je např. dárcovství krve. ČSČK se měla stát masovou organizací, a proto docházelo k neustálému zvyšování počtu členů, které se zastavilo až na čísle 1 550 000.²⁴¹

---

²³⁹ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴⁰ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴¹ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

Členky Zdravotnické družiny ČSČK [JPG]. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/csck-mezi-unorem-a-listopadem>.

Dárcovství krve [WEBP]. In: *Novinky.cz* [online]. Markéta Mitrofanovová. 06. 02. 2019. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/historie-ceskoslovensky-cerven-kriz-byl-zalozen-pred-100-lety-ovlivnil-dejiny-statu-40270274>.

V rámci probíhajících změn byly upraveny i Stanovy organizace, které byly přijaty v roce 1969 mimořádným sjezdem ČSČK a které již obsahovaly deklaraci sedmi Základních principů Červeného kříže a uváděly ČSČK jako součást Mezinárodního červeného kříže.²⁴²

Co se týče činnosti ČSČK i tady byly zaznamenány významné změny, a to např. v systému zdravotní a sociální péče. Tyto veřejné služby měly být dle nových Stanov zajišťovány výhradně státem. Jak již bylo zmíněno výše, v roce 1952 byla např. předána státu celá síť Zdravotní záchranné služby ČSČK. Předány byly také sanatoria a další zdravotnické a sociální zařízení a zdravotní školy zřízené ČSČK. V souvislosti s tímto byla náhled organizace odkázána na státní dotace, jelikož již předáním Zdravotní záchranné služby státu nastal znatelný schodek v hospodaření ČSČK. Ani po roce 1990 se ČSČK nepodařilo zaujmout své původní místo na “trhu” ve zdravotní či sociální péči.²⁴³

Novým posláním ČSČK se tak stal výcvik a nábor občanů pro plnění zdravotnických a sociálních úkolů, kteří byli následně k dispozici síti státních zdravotnických zařízení (praktickým lékařům apod.) a pomáhali v oblasti preventivní a léčebné péče, hygienické a protiepidemické péče a zdravotní výchovy obyvatelstva.²⁴⁴

Již zmíněnou novou oblastí působnosti ČSČK bylo dárcovství krve. V prosinci 1948 byla zřízena Národní transfuzní služba a úkolem organizace byl nábor dobrovolných dárců, jejich registrace a případná pomoc při samotných odběrech krve.²⁴⁵

---

²⁴² Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴³ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴⁴ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴⁵ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

Rudolfinum - místo slavnostního zahájení pražského zasedání Mezinárodního Červeného kříže [JPG]. In: Oficiální stránky Českého červeného kříže [online]. [09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/csck-mezi-unorem-a-listopadem>.

V rámci Mezinárodního Červeného kříže můžeme zmínit Mezinárodní konferenci Červeného kříže, která se konala v roce 1963 a zasedání Rady guvernérů Ligy společností Červeného kříže a Rady delegátů Červeného kříže, které se konalo v roce 1961, přičemž jako místo konání byla vybrána Praha, a to konkrétně pražský hotel International. Slavnostní zahájení zasedání se pak konalo v Rudolfinu (viz. výše). Na obou těchto zasedáních byla přijata významná rozhodnutí. Ze zasedání Ligy společností ČK můžeme jmenovat přijetí jednoho z hesel Mezinárodního ČK na návrh ČSČK - Humanitou k míru (*Per Humanitatem ad Pacem*). Jednalo se o druhé heslo, které se přidalo k heslu: Milosrdenství mezi zbraněmi (*Inter Arma Caritas*). Zasedání Rady delegátů ČK se zabývalo základními principy, zásadami činností a organizací složek Mezinárodního ČK. Namísto 25 principů bylo ustanoveno pouze sedm tak, jak jsou využívány i dnes – humanita, nestrannost, neutralita, nezávislost, dobrovolnost, jednota, univerzalita.²⁴⁶

6.11.6 Po roce 1989

Po roce 1989 se ČSČK opět transformoval v nezávislou národní společnost. Došlo ke mnoha personálním změnám a opět k přijetí nových Stanov. Zavedl se také nový termín pro funkci nejvyššího představitele ČSČK, a to termín

---

²⁴⁶ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

“prezident”. Do této funkce byl zároveň nově zvolen MUDr. RNDr. PhMr. Václav Burian, CSc. V roce 1990 také došlo k ratifikaci obou Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám.²⁴⁷

Po roce 1990 začalo docházet k výraznému odlivu členů, zejména pak zdravotnického personálu, jedním z důvodů byla nově vzniklá možnost zakládání soukromých praxí. V roce 1992 byl Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky přijat současný zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži. Tento zákon zakotvoval i majetkové restituce a ČSČK bylo vráceno celkem 21 nemovitostí (13 v ČR). Mezi ně patřila např. Dětská odborná léčebna Ch. G. Masarykové v Bukovanech, Ústav M. R. Štefánika v Martině apod.²⁴⁸

6.11.7 *Vznik Českého červeného kříže*

Na konci roku 1992 se rozhodlo na společném zasedání tří výborů ČSČK o rozdělení Československého červeného kříže na dvě samostatné organizace. Důvodem bylo samozřejmě rozdělení československé federace na dva samostatné státy. Nové stanovy samostatné české organizace byly přijaty v polovině roku 1993 na ustavujícím sjezdu v Praze, kde také organizace dostala nový název “Český červený kříž”. Do čela byl zvolen dosavadní předseda Českého výboru ČSČK MUDr. Zdenko Vlka, CSc.²⁴⁹

V činnostech vykonávaných ČČK došlo také ke změnám, kdy ČČK kromě činností, které uskutečňoval již v předchozím období, začal vykonávat i činnosti navazující na tradice ČSČK z doby před druhou světovou válkou. Po amnestii prezidenta Václava Havla se ČČK zapojil do sociálně humanitární pomoci propuštěným. V té době se do České republiky začaly stahovat imigranti z balkánských zemí, a proto ČČK zaměřil svou pozornost i na tuto oblast.²⁵⁰

I nadále se ČČK angažuje v oblasti dárcovství krve a také v oblasti výuky první pomoci. Po roce 2000 se ČČK začal nově věnovat i psychosociální pomoci obětem nejrůznějších mimořádných událostí. V oblasti zdravotní péče se ČČK

---

²⁴⁷ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴⁸ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁴⁹ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

²⁵⁰ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenykriz.eu/historie-csck-a-cck>

navrátil k provozování zdravotnických a sociálních zařízení, ačkoliv, jak již bylo zmíněno výše, nikoli v takové míře jako před zestátněním těchto zařízení. Obnovila se také domácí ošetrovatelská péče. ČČK dále pokračuje v zahraniční pomoci, přičemž aktuálně poskytuje pomoc nejvíce Ukrajině a Sýrii. V této oblasti se zaměřuje především na zvýšení dostupnosti zdravotní péče a spolupracuje s národními společnostmi Červeného kříže či půlměsíce dané země.²⁵¹

---

²⁵¹ Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. [cit. 07.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/historie-csck-a-cck>

7 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo, jak jsem již uvedla v úvodu práce, nastínit problematiku neziskového sektoru, resp. neziskových organizací v České republice a provést určité ucelené shrnutí tématu. Téma neziskového sektoru jsem v této práci hodně zestručnila, jelikož se jedná o téma velmi rozsáhlé a každá jednotlivá kapitola zde zpracovaná by se dala mnohem více a dalekosáhleji rozvíjet.

Při psaní diplomové práce jsem došla k několika poznatkům. Ačkoliv se definice termínu „neziskový sektor“ jako taková v české právní úpravě nevyskytuje, stěžejním zákonem pro úpravu neziskového sektoru, resp. jednotlivých neziskových organizací je bezesporu zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dále můžeme na termín „nezisková organizace“ narazit ve specifických zákonech jako je kupříkladu zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

Z historického pohledu má neziskový sektor bohatou tradici, která sahá až do období středověku. K největšímu rozvoji neziskového sektoru však došlo, alespoň v českých zemích, v průběhu minulého století.

Nezisková organizace má mnoho definic, které se však ve většině případů shodují v definování poslání a činnosti neziskové organizace, tedy v tom, že primárním účelem neziskové organizace je účel sledující veřejný prospěch a přispívání k dosahování obecného blaha.

Co se týče financí, neziskové organizace získávají finance, jak ze zdrojů veřejných, tak i ze zdrojů soukromých a v praxi se velmi často uplatňuje kombinace obou zmíněných, jelikož základním principem financování neziskových organizací je tzv. vícezdrojovost. Není běžnou praxí, že by nezisková organizace využívala finanční prostředky poskytované pouze od jednoho zdroje. Právě oblast financí je jednou z hlavních oblastí v neziskovém sektoru, ve které se projevuje angažovanost státu, a to např. poskytováním finančních prostředků.

Na závěr práce jsem si vybrala jednu z nejznámějších neziskových organizací v České republice – Český červený kříž a tuto jsem rozpracovala trochu podrobněji. Z velké části jsem se věnovala její historii, která pro mě byla velmi zajímavá a novinkou pro mě byla i složitost vnitřního členění této organizace.

Faktem zůstává, že neziskový sektor je neustále se rozvíjející oblastí současné společnosti. Je to oblast s bohatou historií a je nezanedbatelnou součástí organizační struktury nejen České republiky, ale každé vyspělé země.

8 Resumé

This diploma thesis deals with the topic of the non-profit sector in the Czech Republic. In the introduction, the legal regulation of the non-profit sector, definitions, history and the very distinction between the profit and non-profit sector are outlined.

In the next chapter, non-profit organizations are described in more detail, divided into state and non-state. A significant part of the work is devoted to the financing of non-profit organizations. In connection with that, I also briefly addressed the volunteering chapter, as it is an important component of the non-profit sector.

And in the last part, I focus on a specific non-profit organization, namely the Czech Red Cross. I focus mostly on the history of the Red Cross, as well as scope, principles, bodies, etc.

The aim of the thesis is to bring the issue of the non-profit sector closer to the reader and to create a certain comprehensive summary.

9 Zdroje

9.1 Použitá literatura

- BOUKAL, Petr a Hana VÁVROVÁ. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1293-8.
- BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace a ekonomická krize*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.
- DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 407 s. ISBN 978-80-7552-103-3.
- JUKL, Marek a Jana MAJRICOVÁ. *Století s Červeným křížem: 100 let Československého a Českého červeného kříže*. Praha: Český červený kříž, 2019. ISBN 978-80-87729-28-1.
- KRECHOVSKÁ, Michaela, Pavlína HEJDUKOVÁ a Dita HOMMEROVÁ. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Praha: Grada Publishing, 2018. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3075-2.
- PAŘÍZKOVÁ, Ivana, Eva TOMÁŠKOVÁ, Richard Bartes a Romana BUZKOVÁ. *Právní a ekonomické aspekty financování neziskových organizací*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018, 202 s. Spisy Masarykovy univerzity, Edice Scientia: řada teoretická, 643. ISBN 978-80-210-9154-2 (brož.).
- PELIKÁNOVÁ, Anna. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Praha: Grada Publishing, 2016. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-5699-8.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5.
- STEJSKAL, Jan. *Ekonomika neziskové organizace*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum, 2014. ISBN 978-80-7501-063-6.
- STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7357-973-9.
- ŠPALEK, Jiří, Vladimír HYÁNEK a Laura FÓNADOVÁ. *Na penězích záleží: české neziskové organizace v 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8430-8.
- ŠVEJNOHA, J. *Červený kříž a Červený půlměsíc*. Úřad Českého červeného kříže, Praha. 1999, 55 s.

- TETŘEVOVÁ Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional Publishing, 2008, 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5.
- VÍT, Petr. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2015. Manažer. ISBN 978-80-247-5477-2.

9.2 Internetové zdroje

- CEED. *Ziskový a neziskový sektor* [online]. 2021. Jena Švarcová. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm
- Český červený kříž. *Historie Československého a Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/historie-csck-a-cck>
- Český červený kříž. *Kdo jsme* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/kdo-jsme>
- Český červený kříž. *Organizační struktura Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/organizacni-struktura>
- Český červený kříž. *Stanovy Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/stanovy-cck>
- Český červený kříž. *Znak Červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/znak-cerveneho-krize>
- Darujspravne.cz *Český červený kříž* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.darujspravne.cz/organizace/detail/cesky-cervenyriz-4453>
- Ekonomikon. *Národní hospodářství* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.ekonomikon.cz/ekonomika/narodni-hospodarstvi/>
- EUROSKOP.CZ. *Správní členění (systém NUTS)* [online]. 09. 2020. [cit. 16.03.2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/fondy/prehled-fondu/strukturalni-fondy/spravni-cleneni-system-nuts/>
- Historie neziskového sektoru v letech 1918 – 1989 [online]. PDF. Dostupné z: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/adoc.pub_3-historie-neziskoveho-sektoru-v-letech.pdf
- JABOK. *Občanská společnost a občanský sektor* [online]. Jaroslava Šťastná. Dostupné z: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2014/S1032/Obcanska_spolecnost_a_politika.pdf
- Ministerstvo financí České republiky. *Financování neziskových organizací* [online]. 20. 06. 2012. [cit. 16. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>
- Mylaw. *Co je to ta nezisková organizace?* [online]. 17.09. 2019. Dana Hobzová. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/co-je-to-ta-neziskova-organizace-761>

- Peníze. cz. *Co je Tržní cena* [online]. Jindra Chválková, Minislovník ekonomických výrazů. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/trzni-cena>
- Quizlet. *Historie a současnost neziskového sektoru v ČR* [online]. Dostupné z: <https://quizlet.com/535851511/historie-a-soucasnost-neziskoveho-sektoru-v-cr-flash-cards/>

9.3 Legislativa

- Zákon č. 218/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 219/2000 Sb., Zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.
- zákon č. 3/2002 Sb., Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 424/1991 Sb., Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.
- Zákon č. 449/2001 Sb., Zákon o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 111/1998 Sb., Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník.
- Zákon č. 198/2002 Sb., Zákon o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).

9.4 Obrázky

- *Znak Českého červeného kříže [PNG]*. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenkykriz.eu/kdo-jsme>.
- *Schéma organizační struktury ČČK [PNG]*. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenkykriz.eu/organizacni-struktura>.
- *Henry Dunant [JPG]*. In: *Wikipedie* [online]. 24. 11. 2022. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Henri_Dunant.
- *Medaile Henriho Dunanta [GIF]*. In: *IDENTIFYMEDALS.COM* [online]. Dostupné z: <https://www.identifymedals.com/database/medals-by-period/post-ww2-medals/the-henry-dunant-medal/>

- *Florence Nightingale [JPG]*. In: *Wikipedie* [online]. 24. 01. 2023. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Florence_Nightingalov%C3%A1
- *Florence Nightingale - Krymská válka [JPG]*. In: *FORTIS* [online]. 20. 04. 2017. Dostupné z: <https://www.fortis.edu/blog/nursing/the-story-of-florence-nightingale.html>
- *Medaile Florence Nightingalové [JPG]*. In: *onebid.cz* [online]. Dostupné z: <https://onebid.cz/cs/odznaczenia-medal-florence-nightingale-pryznany-polce/242523>.
- *Alice Masaryková [WEBP]*. In: *Deník Referendum* [online]. 2020. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/29081-jen-minimum-ulicu-nas-se-jmenuje-po-zenach-je-cas-to-zmenit>.
- *Členky Zdravotnické družiny ČSČK [JPG]*. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/csck-mezi-unorem-a-listopadem>.
- *Rudolfinum - místo slavnostního zahájení pražského zasedání Mezinárodního Červeného kříže [JPG]*. In: *Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. Dostupné z: <https://www.cervenyriz.eu/csck-mezi-unorem-a-listopadem>.
- *Dárcovství krve [WEBP]*. In: *Novinky.cz* [online]. Markéta Mitrofanová. 06. 02. 2019. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/historie-ceskoslovensky-cervenyriz-byl-zalozen-pred-100-lety-ovlivnil-dejiny-statu-40270274>.